

Familjerätt

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 79 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011 på det familjerättsliga området. Motionsyrkandena gäller bl.a. faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, adoption, olika frågor om vårdnad om barn, olovligt bortförda barn i internationella förhållanden, umgänge med barn, tillsyn av överförmyndare, gode män, barns skuldsättning, en barnbalk, äktenskapsfrågor, ersättning till vigselförrättare, tvångs- och barnäktenskap, namnlagen, vissa arvsrättsliga frågor samt registrering av testamenten.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar främst till pågående arbeten och tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

I betänkandet finns 21 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	9
Inledning	9
Utredningar om faderskap	9
Talerätt i mål om fastställande av faderskap	11
Talerätt i mål om hävande av faderskap	12
Föräldraskap vid assisterad befruktning	14
Adoption	17
Översyn av vårdnadsreglerna	18
Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.	21
Fler än två vårdnadshavare	23
Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar	24
Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden	25
Umgänge med annan än biologisk förälder	29
Tillsyn av överförmyndare	31
Gode män	32
God man för ensamkommande flyktingbarn	33
Barns skuldsättning	35
Barnbalk	37
Formerna för ingående av äktenskap	37
Erkännande av äktenskap mellan par av samma kön	38
Betänketid vid äktenskapsskillnad	41
Ersättning till vigselförrättare	42
Tvångs- och barnäktenskap	43
S.k. flersamma förhållanden	45
Förhindrande av separationer	46
Ändringar i namnlagen	47
Retroaktiva namnbyten	49
Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt	51
Arvsrätt för kusiner m.fl.	52
Sambors arvsrätt	54
Registrering av testamenten	55
Information om bouppteckning	57
Reservationer	58
1. Utredningar om faderskap, punkt 1 (S)	58
2. Talerätt i mål om fastställande av faderskap, punkt 2 (S, SD)	59
3. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (S, MP)	59
4. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (V)	60
5. Översyn av vårdnadsreglerna, punkt 6 (S)	61
6. Översyn av vårdnadsreglerna, punkt 6 (SD)	62
7. Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m., punkt 7 (SD)	63
8. Fler än två vårdnadshavare, punkt 8 (S)	64
9. Fler än två vårdnadshavare, punkt 8 (MP, V)	64
10. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 9 (SD)	65

11. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 11 (MP, V)	66
12. Tillsyn av överförmyndare, punkt 12 (MP, V)	67
13. God man för ensamkommande flyktingbarn, punkt 14 (S)	67
14. Erkännande av äktenskap mellan par av samma kön, punkt 18 (MP, V)	68
15. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 19 (V)	68
16. Ersättning till vigselförrättare, punkt 20 (S)	69
17. Tvångs- och barnäktenskap, punkt 21 (SD)	70
18. Tvångs- och barnäktenskap, punkt 21 (V)	70
19. Förhindrande av separationer, punkt 23 (SD)	71
20. Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt, punkt 26 (S, MP)	71
21. Sambors arvsrätt, punkt 28 (V)	72
Särskilda yttranden	74
1. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 9 (S, MP)	74
2. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 11 (MP, V)	74
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	75
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	75

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utredningar om faderskap

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C234 av Patrick Reslow (M),

2011/12:C296 av Annika Qarlsson (C),

2011/12:C311 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus (båda KD) och

2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) yrkande 1.

Reservation 1 (S)

2. Talerätt i mål om fastställande av faderskap

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C210 av Elin Lundgren (S) och

2011/12:C411 av Carina Herrstedt (SD).

Reservation 2 (S, SD)

3. Talerätt i mål om hävande av faderskap

Riksdagen avslår motion

2011/12:C359 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M).

4. Föräldraskap vid assisterad befruktning

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 2,

2011/12:C391 av Barbro Westerholm (FP) yrkande 1,

2011/12:So462 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 4 samt

2011/12:So594 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 3 (S, MP)

Reservation 4 (V)

5. Adoption

Riksdagen avslår motion

2011/12:So667 av Maria Abrahamsson och Olof Lavesson (båda M) yrkande 4.

6. Översyn av vårdnadsreglerna

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C225 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M),

2011/12:C257 av Linda Arvidsson Wemmert (M),

2011/12:C283 av Billy Gustafsson (S),

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 1,

2011/12:C351 av Emma Carlsson Löfdahl (FP),

2011/12:C384 av Margareta Sandstedt (SD),

2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 2 och
2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD)
yrkandena 2 och 3.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (SD)

7. Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda
KD) yrkandena 1 och 2 samt

2011/12:C289 av Andreas Norlén (M) yrkandena 2 och 3.

Reservation 7 (SD)

8. Fler än två vårdnadshavare

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 och

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP, V)

9. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C341 av Sara Karlsson (S),

2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i
Umeå (båda S) yrkande 2,

2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 1 och

2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD)
yrkande 1.

Reservation 10 (SD)

10. Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden

Riksdagen avslår motion

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda
KD) yrkandena 4–8.

11. Umgänge med annan än biologisk förälder

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 2,

2011/12:C233 av Barbro Westerholm (FP) yrkandena 1 och 2 samt

2011/12:C270 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S).

Reservation 11 (MP, V)

12. Tillsyn av överförmyndare

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C250 av Katarina Brännström (M) och

2011/12:C333 av Marianne Berg m.fl. (V).

Reservation 12 (MP, V)

13. Gode män

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C281 av Eva Lohman och Saila Quicklund (båda M) och

2011/12:C320 av Elin Lundgren (S).

14. God man för ensamkommande flyktingbarn

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C313 av Marta Obminska (M),

2011/12:C372 av Anna Steele (FP),

2011/12:Sf222 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD)
yrkande 2 och

2011/12:Sf311 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 13 (S)

15. Barns skuldsättning

Riksdagen avslår motion

2011/12:C345 av Ann-Christin Ahlberg (S).

16. Barnbalk

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C297 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde
(båda C) och

2011/12:C398 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Hans Rothenberg
(båda M).

17. Formerna för ingående av äktenskap

Riksdagen avslår motion

2011/12:C273 av Ulf Nilsson och Anna Steele (båda FP).

18. Erkännande av äktenskap mellan par av samma kön

Riksdagen avslår motion

2011/12:U204 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 14 (MP, V)

19. Betänketid vid äktenskapsskillnad

Riksdagen avslår motion

2011/12:C331 av Marianne Berg m.fl. (V).

Reservation 15 (V)

20. Ersättning till vigselförrättare

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C223 av Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S)
och

2011/12:C319 av Johan Andersson m.fl. (S).

Reservation 16 (S)

21. Tvångs- och barnäktenskap

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju311 av Annika Qarlssoon (C) yrkande 2 och

2011/12:Ju339 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (V)

22. S.k. flersamma förhållanden

Riksdagen avslår motion

2011/12:C309 av Christer Winbäck (FP).

23. Förhindrande av separationer

Riksdagen avslår motion

2011/12:C374 av Tuve Skånberg (KD).

Reservation 19 (SD)

24. Ändringar i namnlagen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C310 av Christer Winbäck (FP),

2011/12:C402 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och

2011/12:So593 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

25. Retroaktiva namnbyten

Riksdagen avslår motion

2011/12:C308 av Christer Winbäck (FP).

26. Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C236 av Maria Lundqvist-Brömster (FP),

2011/12:C240 av Kajsa Lunderquist (M),

2011/12:C294 av Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP),

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 och

2011/12:C367 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda

S).

Reservation 20 (S, MP)

27. Arvsrätt för kusiner m.fl.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C224 av Maria Abrahamsson och Margareta B Kjellin (båda M) och

2011/12:C227 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (båda M).

28. Sambors arvsrätt

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C203 av Hans Hoff (S) och

2011/12:C330 av Marianne Berg m.fl. (V).

Reservation 21 (V)

29. Registrering av testamenten

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C221 av Susanne Eberstein och Ingemar Nilsson (båda S)
och

2011/12:C279 av Karin Granbom Ellison (FP).

30. Information om bouppteckning

Riksdagen avslår motion

2011/12:C304 av Penilla Gunther (KD).

Stockholm den 13 mars 2012

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Magdalena Andersson (M), Anti Avsan (M), Carina Ohlsson (S), Eva Bengtson Skogsberg (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V), Thomas Finnborg (M) och Anna Steele (FP).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet 79 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011 på det familjerättsliga området. Motionsyrkandena gäller bl.a. faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, adoption, olika frågor om vårdnad om barn, olovligt bortförda barn i internationella förhållanden, umgänge med barn, tillsyn av överförmyndare, gode män, barns skuldsättning, en barnbalk, äktenskapsfrågor, ersättning till vigselförrättare, tvångs- och barnäktenskap, namnlagen, vissa arvsrättsliga frågor samt registrering av testamenten. Utskottet behandlar under särskilda rubriker de olika frågor som har aktualiserats i motionerna. Förslagen i motionerna finns i *bilagan*.

Företrädare för Socialstyrelsen presenterade vid ett sammanträde den 28 februari 2012 rapporten Familjerätten och barnet i vårdnadstvister (artikelnr 2011-11-40) för utskottet.

Utredningar om faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utredningar om faderskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 1 (S).

Motionerna

Patrick Reslow (M) föreslår i motion 2011/12:C234 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över reglerna för faderskapspresumtion. Motionären anför att det bör finnas en faderskapspresumtion även för sambor.

Motion 2011/12:C296 av Annika Qarlsson (C) innehåller förslag på ett tillkännagivande om att faderskapet ska kunna fastställas tidigt i graviditeten genom en enkel anmälan.

I motion 2011/12:C311 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som förenklar processen vid erkännande av faderskap för ogifta par.

Även i motion 2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Petersson i Umeå (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att rutinerna för fastställande av faderskap bör förenklas när föräldrarna till ett barn inte är

gifta med varandra. I motionen föreslås bl.a. att föräldrarna ska kunna underteckna en försäkran på sjukhuset alternativt gemensamt anmäla faderskapet till folkbokföringsregistret (yrkande 1).

Bakgrund

Om modern inte är gift fastställs faderskapet enligt 1 kap. 3 § föräldrabalken genom dom eller bekräftelse. Bekräftelse av faderskap sker skriftligen och ska bevitnas av två personer. Den ska även godkännas av socialnämnden och av modern. Socialnämnden är skyldig att utreda vem som är far till ett barn när faderskapet inte följer direkt av faderskapspresumtionen och får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är far till barnet. Nämnden ska föra protokoll över vad som förekommer vid utredningen av betydelse för faderskapsfrågan. Socialstyrelsen fastställer protokollsformulär.

Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd angående socialnämndens utredning och fastställande av faderskap (SOSFS 2004:16 [S]). Enligt föreskrifterna kan socialnämnden om parterna är sambor och övertygade om att barnet är deras gemensamma göra en förenklad utredning enligt ett särskilt protokoll, det s.k. S-protokollet. Om parterna samstämigt uppger att barnet är deras gemensamma och det inte har framkommit något som kan ifrågasätta detta bör utredaren avsluta utredningen genom att ge mannen tillfälle att bekräfta faderskapet. Om utredaren har anledning att känna sig osäker, måste en mer fullständig utredning göras. Ett s.k. MF-protokoll upprättas om parterna inte bor tillsammans och i de fall då faderskapet är ifrågasatt och flera män kan komma i fråga som barnets far.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet hade inte någon annan uppfattning än den lagutskottet tidigare gett uttryck för (bet. 2005/06:LU9) om att den nuvarande ordningen ger betryggande garantier för att det verkligen är den biologiske fadern och inte någon annan som fastställs som far till ett barn. Utskottet föreslog därför att motionerna skulle avslås. Riksdagen följde utskottet

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än den utskottet tidigare gett uttryck för. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Talerätt i mål om fastställande av faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om talerätt i mål om fastställande av faderskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 2 (S, SD).

Motionerna

I motion 2011/12:C210 av Elin Lundgren (S) föreslås ett tillkännagivande med innebörden att en man som tror sig vara far till ett barn ska ha rätt att väcka talan och begära ett faderskapstest.

Carina Herrstedt (SD) föreslår i motion 2011/12:C411 att även en man ska kunna begära att ett faderskapstest görs. Motionären begär ett tillkännagivande i enlighet med detta.

Bakgrund

Bestämmelser om fastställande av faderskap finns i föräldrabalken. Om modern vid barnets födelse är gift med en man ska mannen i äktenskapet, enligt 1 kap. 1 §, anses som barnets far, s.k. faderskapspresumtion. Ska en viss man inte anses som far till ett barn enligt 1 kap. 1 §, är socialnämnden, enligt 2 kap. 1 §, skyldig att försöka utreda vem som är far till barnet och se till att faderskapet fastställs. Enligt 2 kap. 6 § bör socialnämnden verka för att det görs en blodundersökning av modern, barnet och den som kan vara fader till barnet, om denne begär det eller det finns anledning att anta att modern haft samlag med mer än en man under den tid då barnet kan vara avlat.

Talan om fastställande av faderskap väcks enligt 3 kap. 5 § första stycket av barnet. Enligt andra stycket förs barnets talan av socialnämnden i de fall som avses i 2 kap. 1 §. Vidare får modern, om hon har vårdnaden om barnet, alltid föra barnets talan. Talan får också alltid föras av en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades av utskottet våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet noterade att lagstiftningen bygger på att det rättsligt fastställda faderskapet i största möjliga utsträckning ska överensstämma med det biologiska. Av bestämmelserna i 2 kap. 6 § föräldrabalken följer att socialnämndens representant alltid bör verka för att en rättsgenetisk utredning görs om mannen begär det. Detta gäller även om utredningen inte tyder på att mer än en man är aktuell. Utskottet kunde således konstatera att en man som tror sig vara far till ett barn kan vända

sig till socialnämnden och begära att en rättsgenetisk utredning ska göras samt att socialnämnden i sådana fall ska verka för att en utredning kommer till stånd.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det som anförts i motionen inte utgjorde skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen för att få till stånd en förändring av den gällande ordningen, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte heller nu att det som anförs i motionerna utgör skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen för att få till stånd en förändring av den gällande ordningen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Talerätt i mål om hävande av faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om talerätt i mål om hävande av faderskap. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionen

I motion 2011/12:C359 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M) föreslås att såväl en efterlevande maka som mannens arvingar bör ha talerätt i mål om hävande av faderskap.

Bakgrund

Om modern är gift med en man vid barnets födelse ska mannen i äktenskapet enligt 1 kap. 1 § föräldrabalken anses som barnets far, s.k. faderskapspresumtion. Talan om hävande av en faderskapspresumtion regleras i 3 kap. föräldrabalken. Vill mannen i äktenskapet få fastställt att han inte är far till barnet ska han väcka talan mot barnet eller, om barnet har avlidit, dess arvingar (1 § första stycket). Om mannen är avliden har den avlidnes maka och arvingar i vissa fall rätt att väcka talan vid domstol om hävande av faderskapspresumtionen (1 § andra och tredje styckena). En sådan rätt föreligger i de fall mannen inte varaktigt sammanbott med barnet och inte heller efter barnets födelse bekräftat att barnet är hans. Rätt att väcka en sådan talan föreligger däremot inte om det vid mannens död har förflutit mer än ett år från det att talan, som grundats på att mannen är far till barnet, väckts mot honom och han fått del därav, eller om mer än ett år har förflutit sedan anspråk på samma grund framställts mot mannens dödsbo.

Beträffande faderskapsbekräftelser gäller enligt 1 kap. 4 § föräldrabalken att rätten om det senare visar sig att den som lämnat bekräftelsen inte är far till barnet ska förklara att bekräftelsen saknar verkan mot honom. Lagen reglerar inte frågan om vem som får föra talan om ogiltigförklaring av en bekräftelse därför att den är oriktig. Klart är att mannen kan föra talan om detta mot barnet eller mot barnets arvingar. Av rättsfallet NJA 1988 s. 525 följer att bestämmelserna om talerätt för mannens arvingar, inklusive begränsningarna i talerätten som enligt 3 kap. 1 § föräldrabalken gäller vid upphävande av faderskapspresumtion, ska tillämpas analogvis vid ogiltigförklaring av en faderskapsbekräftelse.

När faderskapet har fastställts genom en dom som vunnit laga kraft skiljer sig situationen från presumtions- och bekräftelsefallen såtillvida att faderskapsfrågan är definitivt avgjord. En omprövning av domen kan därför i princip endast ske om resning beviljas. Enligt 58 kap. 1 § rättegångsbalken kan resning beviljas om nya omständigheter eller bevis åberopas som sannolikt skulle ha lett till en annan utgång i målet. Några särskilda regler om vem som är behörig att söka resning finns inte, men det är uppenbart att den som var part i målet också kan vara resningssökande. Talan om fastställande av faderskap enligt 3 kap. 6 § första stycket föräldrabalken kan föras av barnet mot en avliden mans arvingar. I mål om förklaring att en viss man inte är far eller om fastställande av faderskap kan rätten, enligt lagen (1958:642) om blodundersökning m.m. vid utredning av faderskap, på yrkande av någon av parterna eller när det annars behövs förordna om blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som kan ske utan men.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet konstaterade att det inom Justitiedepartementet bereds direktiv till en utredning för översyn av lagen om blodundersökning och att socialministern i ett frågesvar angett att det finns anledning att överväga utvidgade möjligheter för domstolen att förordna om blodundersökning när faderskapet redan är fastställt. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen, varför denna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår fortfarande beredningen av direktiv till en utredning för översyn av lagen om blodundersökning. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet anser utskottet alltjämt att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av förslaget i motionen. Riksdagen bör således avslå motionsyrkandet.

Föräldraskap vid assisterad befruktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om föräldraskap vid assisterad befruktning. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservationerna 3 (S, MP) och 4 (V).

Motionerna

I motion 2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att en moderskapspresumtion, motsvarande dagens faderskapspresumtion, för olikkönade par bör införas (yrkande 2).

Barbro Westerholm (FP) föreslår i motion 2011/12:C391 ett tillkännagivande om införande av en föräldrapresumtion för partner vid assisterad befruktning (yrkande 1).

I motion 2011/12:So462 föreslår Marianne Berg m.fl. (V) flera tillkännagivanden som innebär att regeringen ska lägga fram förslag till ändringar av lagstiftningen i föräldrabalken. Det föreslås att moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid ett allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg (yrkande 1). Vidare föreslås att en moderskapsbekräftelse ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i ett samboförhållande genomgår assisterad befruktning utanför ett allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg (yrkande 2). Därutöver föreslås att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet (yrkande 4).

Även i motion 2011/12:So594 av Börje Vestlund m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att en föräldraskapspresumtion snarast bör införas i enlighet med förslagen i utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3). Detta måste göras för att säkerställa alla barns rätt till båda sina föräldrar, oavsett föräldrarnas kön (yrkande 2).

Bakgrund

Assisterad befruktning med donerade spermier får enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. utföras då en kvinna är gift, registrerad partner eller sambo med en annan kvinna. En kvinna som är gift, partner eller sambo med en annan kvinna kan alltså insemineras med donerad sperma, och hennes ägg kan befruktas utanför kroppen med donerade spermier. Behandlingen förutsätter – liksom för heterosexuella par – att maken, partnern eller sambon skriftligen har samtyckt till behandlingen. Vidare ska en läkare pröva om det med hänsyn till parets medicinska, psykologiska och sociala förhållanden är lämpligt att behandlingen äger rum. Behandlingen får utföras endast om det kan antas att barnet kommer att växa upp under

goda förhållanden. Val av lämplig spermagivare görs av läkare. Hur valet ska gå till regleras närmare i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Enligt föreskrifterna bör läkaren, om paret önskar det, sträva efter att finna en givare som har liknande ögon-, hud- och hårfärg samt kroppsbyggnad som den i paret som inte kommer att vara genetiskt ursprung till barnet. Önskemål om att givaren ska ha särskilda egenskaper i övrigt bör inte godtas.

Om en kvinna som är gift, partner eller sambo med en annan kvinna fått en behandling utförd enligt lagen om genetisk integritet m.m. ska maken, partnern eller sambon till den behandlade kvinnan enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken också anses som barnets förälder. Föräldraskapet förutsätter att maken, partnern eller sambon har samtyckt till behandlingen och att det är sannolikt att barnet har avlats genom den. Föräldraskapet ska i första hand fastställas genom att maken, partnern eller sambon bekräftar föräldraskapet. För bekräftelsen gäller detsamma som för en faderskapsbekräftelse. Bekräftelsen görs alltså skriftligen och ska bevittnas av två personer. Bekräftelsen ska vidare skriftligen godkännas av socialnämnden och av modern. Bekräftelsen kan göras före barnets födelse. Om föräldraskapet inte bekräftas frivilligt, kan det fastställas genom dom.

Om en kvinna anses som förälder till ett barn gäller detsamma som för andra föräldrar, t.ex. i fråga om vårdnaden om barnet, underhåll, arv, namn och föräldraförmåner. Om föräldrarna är gifta eller registrerade partner, står barnet alltså från födelsen under vårdnad av dem båda. Om föräldrarna är sambor, står barnet under vårdnad endast av den kvinna som har fött barnet, men föräldrarna kan få gemensam vårdnad genom en anmälan till Skatteverket.

Föräldraskapet gäller inte barn som kommer till genom assisterad befruktning utanför tillämpningen av lagen om genetisk integritet m.m., dvs. i utländsk sjukvård eller i egen regi. I dessa fall ska alltså faderskapet fastställas. Om det är till fördel för barnet och övriga förutsättningar finns, kan ett gemensamt föräldraskap för det lesbiska paret då åstadkommas genom adoption.

Ett barn som har kommit till genom assisterad befruktning har, om det har uppnått tillräcklig mognad, rätt att få del av de uppgifter om givaren som har antecknats i journalen. Socialnämnden är skyldig att på begäran biträda barnet med att skaffa fram dessa uppgifter. Det är bara barnet som kan få ut uppgifterna om givaren. Även om barnet är under 18 år får uppgifterna alltså inte lämnas ut på begäran av vårdnadshavarna. Socialnämnden kan dock få ut uppgifterna om barnet har vänt sig till nämnden för att få hjälp. Det blir i ett sådant fall socialnämndens sak att bedöma det underåriga barnets mognad.

Pågående arbete

I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) föreslås att föräldraskapet vid assisterad befruktning med donerade ägg och spermier ska regleras på samma sätt för samkönade par och för olikkönade par. Den kvinna som är moderns registrerade partner ska, enligt förslaget, automatiskt anses vara barnets förälder, en föräldraskaps-presumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Bestämmelserna om föräldraskap för en kvinna föreslås också omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Är modern sambo med en kvinna föreslås att föräldraskapet för moderns sambo ska fastställas genom bekräftelse eller dom på samma sätt som sker i dag när barnet tillkommit genom assisterad befruktning som skett inom svensk hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att det inte längre ska fastställas något faderskap i dessa fall.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet är utredningsbetänkandet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet delade justitieministerns uppfattning i ett svar på en skriftlig fråga (2010/11:218) att utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning innehåller en rad svåra frågor som kräver noggranna överväganden. Liksom tidigare år ansåg utskottet att det som anfördes i motionerna inte utgjorde skäl att föregripa det pågående arbetet, varför motionerna avstyrktes. När det gällde ett motionsyrkande som motsvarar det nu aktuella yrkandet i motion 2011/12:So462 yrkande 4 ansåg utskottet att det som anfördes i motionen inte utgjorde skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen för att få till stånd en förändring av den gällande ordningen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare anser utskottet att det som anförs i motionerna inte utgör skäl att föregripa det pågående arbetet eller frånga riksdagens tidigare ställningstaganden. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Adoption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om adoptionsreglerna. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionen

I motion 2011/12:So667 av Maria Abrahamsson och Olof Lavesson (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av adoptionsreglerna. Motionärerna menar att det inte borde vara så svårt och byråkratiskt krångligt att få adoptera ett barn i Sverige (yrkande 4).

Bakgrund

Bestämmelser om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken. En adoption innebär att barnet i rättsligt hänseende betraktas som adoptantens barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar. Genom adoptionen övergår vårdnaden om barnet och skyldigheten att försörja det till adoptanten. Adoptivbarnet och dess avkomlingar tar arv och ärvs som om adoptivbarnet hade varit adoptantens eget barn.

Beslut om tillstånd till adoption fattas av domstol. Domstolen får ge sitt tillstånd endast om adoptionen är till fördel för barnet. Dessutom krävs att den som vill adoptera barnet har uppfostrat det eller vill uppfostra det eller att det annars med hänsyn till det personliga förhållandet mellan sökanden och barnet finns särskild anledning till adoptionen. En man eller en kvinna som har fyllt 25 år får med rättens tillstånd adoptera ett barn. Den som är gift får adoptera endast gemensamt med sin make. Den ena maken får dock adoptera den andra makens biologiska eller adopterade barn. Efter en sådan s.k. styvbarnsadoption eller närståendeadoption anses barnet som makarnas gemensamma. Även registrerade partner enligt den numera upphävda lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap har möjlighet att prövas som adoptivföräldrar. Härigenom kan två partner gemensamt adoptera barn, och en partner kan adoptera den andra partnerns barn. Andra än makar och registrerade partner får således inte adoptera gemensamt, inte heller sambor.

Pågående arbete

I juli 2009 överlämnade 2008 års adoptionsutredning betänkandet Modernare adoptionsregler (SOU 2009:61). Utredningen hade i uppdrag att göra en allmän översyn av reglerna om adoption i 4 kap. föräldrabalken. Utredningen föreslår bl.a. att 4 kap. ska upphävas och ersättas av ett nytt kapitel med en annan systematik och ett modernare språk. I syfte att tydliggöra barnperspektivet föreslår utredningen att det ska införas en grundläggande

bestämmelse om att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om adoption som rör barn under 18 år. Utredningen föreslår också att sambor ska kunna prövas som adoptivföräldrar på samma sätt som gifta par och registrerade partner.

Adoptionsutredningen är enligt uppgift från Justitiedepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet anser utskottet även nu att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandet, varför det bör avslås.

Översyn av vårdnadsreglerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av vårdnadsreglerna. Utskottet hänvisar till pågående och aviserat arbete.

Jämför reservationerna 5 (S) och 6 (SD).

Motionerna

I motion 2011/12:C225 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att öka jämställdheten mellan mammor och pappor vid separationer och vårdnadstvister.

Motion 2011/12:C257 av Linda Arvidsson Wemmert (M) innehåller förslag om ett tillkännagivande om att dagens lagstiftning bör stärkas och moderniseras i syfte att nå ett mer jämställt föräldraskap.

I motion 2011/12:C283 begär Billy Gustafsson (S) ett tillkännagivande om behovet av att överväga en översyn och reformering av lagstiftningen med hänsyn till barnets bästa. I motionen framhålls barnens rätt till båda sina föräldrar.

Veronica Palm m.fl. (S) begär i motion 2011/12:C346 att en uppföljning av lagstiftningen görs och att regeringen återkommer med förslag på hur man ska undvika att så många vårdnadstvister hamnar i domstol och hur man ska se till att öka jämställdheten mellan mammor och pappor vid vårdnadstvister (yrkande 1).

I motion 2011/12:C351 av Emma Carlsson Löfdahl (FP) föreslås ett tillkännagivande om att ett system införs som innebär att separerade föräldrar med gemensam vårdnad ska ha lagstadgad rätt till samma information om sina barn.

Motion 2011/12:C384 av Margareta Sandstedt (SD) innehåller förslag om ett tillkännagivande om införande av en möjlighet till medling i tvister om vårdnad, umgänge och boende. I motionen framhålls behovet av alternativa tvistelösningar.

I motion 2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbetsvårigheter inte utgör en grund för att döma till enskild vårdnad. Motionärerna anför att regeringen bör utreda förutsättningarna för att tilldela barn en god man i de fall där föräldrarna omöjligen kan samarbeta i avgörande frågor om barnets uppfostran (yrkande 2).

I motion 2011/12:C408 föreslår Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD) ett tillkännagivande om att alla bestämmelser som hänvisar till att barnets åsikter ska beaktas bör tas bort. I motionen framhålls även att barn inte ska behöva välja mellan sina föräldrar (yrkande 2). Motionärerna föreslår också att normen vid alla separationer ska vara gemensam vårdnad, om det inte finns några tidigare noteringar vid myndigheter om sociala problem i hemmet (yrkande 3).

Bakgrund

Rättsförhållandet mellan barn och föräldrar regleras i föräldrabalken. Denna lagstiftning har under de senaste decennierna genomgått betydande förändringar när det gäller regelverket för när föräldrar separerar och föräldrarna inte kan komma överens om hur deras barn ska ha det.

De senaste större ändringarna i vårdnadsreglerna beslutades av riksdagen våren 2006 och trädde i kraft den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:99, bet. 2005/06:LU27, rskr. 2005/06:309). Ändringarna syftade framför allt till att förstärka barnperspektivet i lagstiftningen. De innebar bl.a. att betydelsen av barnets bästa kommer till klarare uttryck i lagen och att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Genom lagändringarna markerades ytterligare i lagtexten den betydelse som risken för att barnet far illa måste få vid beslut om vårdnad, boende och umgänge. Socialnämnden och domstolen ska vid bedömningen av barnets bästa fästa avseende särskilt vid risken att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

Ändringarna innebär också att det infördes en generell skyldighet för domstolen att, om det är lämpligt, verka för samförståndslösningar i indispositiva tvistemål. I mål om vårdnad, boende och umgänge innebär det att domstolen ska verka för att föräldrarna når en samförståndslösning som är förenlig med barnets bästa. Domstolen ska också kunna uppdra åt en medlare att försöka få föräldrarna att nå en samförståndslösning till barnets bästa.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet kunde konstatera att regeringen tagit olika initiativ för att följa och utvärdera utvecklingen på området, bl.a. genom att i mars 2010 ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp hur 2006 års vårdnadsreform slagit igenom i socialtjänstens arbete. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

I november 2011 redovisade Socialstyrelsen i rapporten Familjerätten och barnet i vårdnadstvister (artikelnr 2011-11-40) uppdraget att följa upp hur 2006 års vårdnadsreform slagit igenom i socialtjänstens arbete. I rapporten anges att det bl.a. undersökts hur, i vilken omfattning och under vilka förutsättningar som barn kommer till tals i socialtjänstens upplysningar och utredningar om vårdnad, boende och umgänge; hur socialtjänsten genomför bedömningar av risken för att ett barn far illa; hur barnets bästa kommer till uttryck i de förslag till beslut som socialtjänsten lämnar i sina utredningar samt socialnämndernas behov av vägledning i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Enligt Socialstyrelsen är resultatet av uppföljningen positivt. Uppföljningen visar dock på en del förbättringsområden. Socialtjänsten behöver framför allt bli tydligare i sin dokumentation av barnsamtal i sina motiveringar till förslag till beslut och i sina bedömningar av risken att ett barn far illa. Uppföljningen visar också att socialnämnderna efterfrågar stöd och vägledning om hur de bäst gör sina riskbedömningar. Socialstyrelsen kommer därför att se över socialtjänstens behov av stöd och hur den befintliga kunskapen bäst kan kommuniceras. Enligt uppgift från Socialdepartementet är rapporten föremål för beredning inom departementet.

I samband med de förslag som regeringen lämnade i proposition 2011/12:53 Barns rätt till vård aviserar regeringen att en utvärdering av 2006 års vårdnadsreform kommer att inledas under mandatperioden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan, liksom tidigare, konstatera att regeringen tagit olika initiativ för att följa och utvärdera utvecklingen på området. Regeringen har vidare aviserat att en utvärdering av 2006 års vårdnadsreform kommer att inledas under mandatperioden. Mot denna bakgrund anser utskottet att det pågående och aviserade arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandena, varför de bör avslås.

Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionerna

I motion 2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) föreslås ett tillkännagivande med innebörden att en ordentlig bedömning av risken för att barnen ska rövas bort bör göras i samband med vårdnadsprocesser (yrkande 1). Motionärerna föreslår även att umgängesrätten ska inhämmas med omedelbar verkan när en förälder befaras planera att föra bort sitt barn (yrkande 2).

Andreas Norlén och Mats Johansson (båda M) föreslår i motion 2011/12:C289 ett tillkännagivande om att en uppföljning bör göras av rättstillämpningen när det gäller riskbedömningar vid beslut om vårdnad och umgänge (yrkande 2). Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om riskbedömningar vid beslut om vårdnad och umgänge (yrkande 3).

Bakgrund

Genom 2006 års vårdnadsreform markeras ytterligare i lagtexten den betydelse som risken för att barnet far illa måste få vid beslut som rör vårdnad, boende och umgänge. Enligt 6 kap. 2 a § föräldrabalken ska barnets bästa vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Socialnämnden ska göra en bedömning i utredningar om vårdnad, boende och umgänge av risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

I propositionen med förslag till nya vårdnadsregler anförde regeringen att det bör vara Socialstyrelsens uppgift att sammanställa kunskap om och medverka till metodutveckling för hur riskbedömningen ska göras när socialnämnden utreder frågor om vårdnad, boende och umgänge (prop. 2005/06:99 s. 43).

Socialstyrelsen fick i januari 2007 i uppdrag av regeringen att sammanställa kunskapsläget kring hur riskbedömningar ska göras när socialnämnden utreder frågor om vårdnad, boende och umgänge samt att redovisa hur metoder inom området kan utvecklas. Uppdraget redovisades i november 2007.

Socialdepartementet har vidare gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett riskbedömningsinstrument att användas av socialtjänsten i samband med ärenden om vårdnad, boende och umgänge i syfte att utveckla ett vetenskapligt bedömningsinstrument för risk- och skyddsfaktorer i sådana tvister. Socialstyrelsen redovisade den 25 februari 2011 uppdraget i rapporten Initial riskbedömning för vårdnad, boende och umgänge (artikelnr 2007-112-4) till departementet. Enligt uppgift från Socialdepartementet är rapporten föremål för beredning inom departementet.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet konstaterade att barnets bästa enligt 6 kap. 2 a § föräldrabalken ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Vidare kunde utskottet konstatera att Socialstyrelsen nyligen redovisat ett uppdrag till regeringen som gått ut på att ta fram ett instrument för riskbedömningar som socialtjänsten ska kunna använda i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Mot den redovisade bakgrunden var utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motionerna, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det pågår ett arbete med att ta fram ett instrument för riskbedömningar som socialtjänsten ska kunna använda i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Fler än två vårdnadshavare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ett barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservationerna 8 (S) och 9 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C215 föreslår Maria Ferm (MP) ett tillkännagivande om att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare (yrkande 1).

Veronica Palm m.fl. (S) föreslår i motion 2011/12:C346 ett tillkännagivande om att en översyn av reglerna i föräldrabalken bör göras för att se om det är möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare (yrkande 3).

Bakgrund

Bestämmelser om vårdnad av barn finns i 6 kap. föräldrabalken. Barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare (2 § första stycket). Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år eller dessförinnan ingår äktenskap. På talan av socialnämnden får rätten besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder (15 a §). Vid bedömningen av om en sådan talan ska föras ska socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. I betänkandet redogjorde utskottet för att det tidigare, bl.a. i samband med lagstiftningsärendet (i bet. 2005/06:LU27), tillstyrkt de ändringar som infördes 2006 om att barnets behov av umgänge med andra än föräldrarna ska lyftas fram vid socialnämndens bedömning. Utskottet hade inte någon annan uppfattning än den utskottet tidigare gett uttryck för, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än den utskottet tidigare gett uttryck för. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 10 (SD) och särskilt yttrande 1 (S, MP).

Motionerna

I motion 2011/12:C341 föreslår Sara Karlsson (S) ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken i syfte att ge föräldrarna automatisk gemensam vårdnad oavsett civilstånd.

Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) föreslår i motion 2011/12:C370 ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken i syfte att ge båda föräldrarna, oberoende av civilstånd, automatisk gemensam vårdnad vid barnets födelse (yrkande 2).

Motion 2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) innehåller förslag till ett tillkännagivande om en översyn av vårdningsreglerna i syfte att ogifta föräldrar automatiskt ska få gemensam vårdnad efter det att faderskapet har fastställts (yrkande 1).

Även i motion 2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av reglerna i syfte att ogifta föräldrar automatiskt ska få gemensam vårdnad efter det att faderskapet har fastställts genom ett frivilligt faderskapstest (yrkande 1).

Bakgrund

Bestämmelser om vårdnad av barn finns i 6 kap. föräldrabalken. Ett barn står från födelsen under vårdnad av båda föräldrarna, om dessa är gifta med varandra, och i annat fall av modern ensam (3 §). Ingår föräldrarna senare äktenskap med varandra, står barnet från den tidpunkten under vårdnad av dem båda, om inte rätten dessförinnan har anförtrött vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Om en av föräldrarna är ensam vårdnadshavare och föräldrarna vill utöva vårdnaden gemensamt, kan de tillsammans ge in en ansökan till domstolen, som då ska besluta om gemensam vårdnad om det inte är uppenbart att sådan vårdnad är oförenlig med barnets bästa.

Föräldrarna kan också få gemensam vårdnad genom registrering hos Skatteverket efter anmälan av dem båda. En sådan anmälan kan göras antingen till socialnämnden i samband med att nämnden ska godkänna en faderskapsbekräftelse eller en bekräftelse av föräldraskap eller direkt till Skatteverket under förutsättning att beslut om vårdnaden inte har meddelats tidigare och att föräldrarna och barnet är svenska medborgare. I övrigt kan ändring i vårdnaden ske genom avtal som godkänns av socialnämnden

eller genom beslut av domstol. Om det döms till äktenskapsskillnad mellan föräldrarna står barnet även därefter under båda föräldrarnas vårdnad, om inte den gemensamma vårdnaden upplöses (5, 7 eller 8 §). Ska barnet även efter domen på äktenskapsskillnad stå under båda föräldrarnas vårdnad, ska rätten i domen påminna om att vårdnaden fortfarande är gemensam.

År 1999 presenterades departementspromemorian Gemensam vårdnad för ogifta föräldrar samt en språklig och redaktionell översyn av 6 kap. föräldrabalken (Ds 1999:57). I promemorian föreslås bl.a. att föräldrar som inte är gifta med varandra när barnet föds ska få gemensam vårdnad när tre månader har förflutit från det att faderskapet har fastställts genom en bekräftelse som har godkänts av socialnämnden, om ingen av föräldrarna inom denna tid anmäler till socialnämnden att han eller hon motsätter sig gemensam vårdnad.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. I betänkandet redovisades att utskottet vid sin behandling av proposition 2009/10:192 (se bet. 2009/10:CU20) konstaterat att situationen var annorlunda mot den som gällde när promemorians förslag lämnades 1999. Någon presumtion för gemensam vårdnad finns inte längre, utan det måste i stället i varje enskilt fall göras en bedömning med utgångspunkt i vad som är bäst för barnet. Utskottet instämde därför i regeringens bedömning att förslaget om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar inte bör genomföras. Mot den redovisade bakgrunden ansåg utskottet i betänkande 2010/11:CU18 att det inte fanns skäl att frångå riksdagens tidigare ställningstagande, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte heller nu att det finns skäl att frångå riksdagens tidigare ställningstagande. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om olovligt bortförda barn i internationella förhållanden. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

I motion 2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) föreslås tillkännagivanden om att en samordningsperson för förbättrad samordning mellan berörda myndigheter bör inrättas (yrkande 4), att larmnumret 116 000 bör aktiveras i Sverige och att information bör spridas om detta larmnummer (yrkande 5), att en förfördelad förälder bör få rätt till målsägandebiträde från staten (yrkande 6), att de bilaterala kontakterna mellan Sverige och andra länder bör förbättras med det särskilda syftet att effektivisera tidiga insatser i samband med bortföranden av barn (yrkande 7) och att Sverige inom ramen för sina bilaterala relationer bör verka för ett internationellt kontrollorgan som kan övervaka att Haagkonventionen följs (yrkande 8).

Bakgrund

Med olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden avses framför allt när en förälder utan den andra förälderns medgivande för med sig sitt barn till ett annat land. Hit hör också fall då en förälder olovligen håller kvar barnet i ett annat land efter utgången av en umgängestid eller efter det att en domstol bestämt att den andra föräldern ska ha vårdnaden om barnet. I båda fallen är ändamålet att hindra den andra föräldern från att ha vårdnaden om barnet eller utöva umgängesrätt.

Ett internationellt samarbete i syfte att motverka olovliga bortföranden och kvarhållanden av barn i internationella förhållanden kom till stånd genom Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn. Konventionen gäller situationer där ett barn med hemvist i en konventionsstat förs bort till eller hålls kvar i en annan konventionsstat och detta strider mot den rätt att ta ansvar för barnet som tillkommer vårdnadshavaren. Konventionen syftar till att säkerställa ett snabbt återförande av barnet till den från vilken barnet undanhålls. Sverige har anslutit sig till konventionen. Sverige har även anslutit sig till Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn. Det främsta syftet med Europarådskonventionen är att komma till rätta med de problem som uppkommer när en förälder olovligen för ut barnet ur ett land och på så sätt skiljer barnet från en annan vårdnadshavare. Genom lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn införlivades 1980 års Haagkonvention och 1980 års Europarådskonvention med svensk rätt.

Den i Haag den 19 oktober 1996 dagtecknade konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn (1996 års Haagkonvention) syftar till att stärka skyddet för barn i internationella situationer. Genom en tillämpning av konventionen ska man kunna undvika konflikter mellan

olika rättssystem som gäller behörighet, tillämplig lag eller erkännande och verkställighet av domar och andra avgöranden. Syftet med konventionen är också att utveckla det internationella samarbetet när det gäller skydd av barn. Konventionen gäller alla avgöranden om föräldraansvar, t.ex. avgöranden om vårdnad, boende, umgänge eller en tillfällig placering utanför det egna hemmet. Konventionen trädde i kraft den 1 januari 2002.

Inom EU pågår också arbete i syfte att motverka olovliga bortföranden och kvarhållanden av barn i internationella förhållanden. Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (den nya Bryssel II-förordningen) innehåller regler som kompletterar 1980 års Haagkonvention. Som exempel kan nämnas sådana regler som medför att ett ärende om att återföra ett olovligt bortfört barn ska handläggas snabbare. Bryssel II-förordningen förutsätter materiella kompletterande bestämmelser; sådana finns i lagen (2008:450) med kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen. Utrikesdepartementet är enligt förordningen centralmyndighet i Sverige och har till uppgift att på olika sätt bistå vid tillämpningen av Bryssel II-förordningen.

Därutöver finns FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990 och har ratificerats av Sverige. Genom ratifikationen har Sverige iklätt sig en internationell folkrättslig förpliktelse att följa konventionens bestämmelser. Barnkonventionen föreskriver att konventionsstaterna ska vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

Pågående arbete

År 2004 gavs en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag om ett svenskt tillträde till 1996 års Haagkonvention (dir. 2004:14). Frågan om ett tillträde till konventionen behandlas i utredningens slutbetänkande, Föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn i internationella situationer – 1996 års Haagkonvention m.m. (SOU 2005:111), som överlämnades i december 2005. Betänkandet har remissbehandlats. I februari 2012 beslutade regeringen en lagrådsremiss. I lagrådsremissen föreslår regeringen att Sverige tillträder 1996 års Haagkonvention och att konventionen blir en del av svensk lagstiftning genom en särskild lag, som också innehåller kompletterande bestämmelser. Regeringen har aviserat att en proposition i ämnet ska överlämnas till riksdagen senast den 20 mars 2012.

Inom EU pågår ett arbete med att införa ett gemensamt nummer för telefonjourer avsedda för saknade barn. Europeiska kommissionen beslutade i februari 2007 (2007/116/EG) att nummerserien som börjar på 116 i nationella nummerplaner ska reserveras för harmoniserade nummer för tjänster av samhällligt värde och att de specifika numren inom denna nummersekvens och de tjänster som varje nummer reserverats för ska finnas förteck-

nade i en bilaga. Av bilagan i beslutet framgår att numret 116 000 reserveras för telefonjourer avsedda för saknade barn. I departementspromemorian Bättre regler för elektroniska kommunikationer (Ds 2010:19) lämnas förslag till hur de uppdaterade EU-direktiven som ligger till grund för regleringen inom området för elektronisk kommunikation ska genomföras. I promemorian föreslås bl.a. att Post- och telestyrelsen ska ges i uppdrag att genom information eller andra stödjande insatser verka för att numret 116 000 tas i bruk för en telefonjour för rapportering av saknade barn.

I december 2011 uppgav statsrådet Maria Larsson att regeringen avser att undersöka möjligheterna att larmnummer 116 000 för anmälan av försvunna barn tas i bruk även i Sverige. Socialdepartementet arbetar tillsammans med Försvarsdepartementet och Näringsdepartementet för att hitta den bäst lämpade operatören för larmnumret och rutinerna för dess användning anpassade till de svenska förhållandena. Förhoppningen är att larmnumret ska kunna tas i bruk under våren 2012 (svar den 13 december 2011 på skriftlig fråga 2011/12:214).

En sakkunnig person har haft i uppdrag att se över hur centralmyndigheten enligt 1980 års Haagkonvention, Europarådskonventionen och Bryssel II-förordningen kan organiseras utanför Regeringskansliet. I maj 2010 redovisades arbetet i promemorian En myndighet för bortförda barn (Ds 2010:16). Den sakkunniga personen ansåg att det skulle finnas flera fördelar med att anförtro centralmyndighetsfunktionen till en egen fristående myndighet. Ett av de starkaste skälen för att förlägga verksamheten till en egen myndighet är att sakfrågorna prioriteras. I promemorian föreslås därför att en ny myndighet skapas för centralmyndighetsuppgifterna enligt Europarådskonventionen, 1980 års Haagkonvention och Bryssel II-förordningen. Enligt uppgift från Utrikesdepartementet är promemorian föremål för beredning i departementet.

Övrigt

Utskottet har genomfört ett uppföljningsprojekt, som redovisades våren 2009, vad gäller hanteringen av ärenden som rör bortförda barn i internationella förhållanden. Utskottets uppföljning inriktades bl.a. på att kartlägga dels i vilken omfattning det förekommer att barn förs bort, dels vilket regelverk som tillämpas, se civilutskottets rapport (2008/09:RFR8) Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden – En uppföljning.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet ansåg att det är en angelägen fråga att förhindra att barn förs bort och att bortförda barn så snart som möjligt kan återföras. Utskottet kunde konstatera att arbete pågår på såväl nationell som internationell nivå med frågor som ligger i

linje med motionsönskemålen. Någon anledning för utskottet att föregripa detta arbete fanns inte, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det är en angelägen fråga att förhindra att barn förs bort och att bortförda barn så snart som möjligt kan återföras. Någon anledning för utskottet att föregripa det pågående arbetet finns inte, varför motionsyrkandena bör avslås.

Umgänge med annan än biologisk förälder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om umgänge med annan än biologisk förälder. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 11 (MP, V) och särskilt yttrande 2 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) framförs att barn ska ha rätt till umgänge med sina sociala föräldrar som inte är vårdnadshavare, t.ex. en styvmor eller styvfar. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet med detta (yrkande 2).

Barbro Westerholm (FP) föreslår i motion 2011/12:C233 ett tillkännagivande om en översyn av utfallet av 2006 års lagändring i föräldrabalken om mor- och farföräldrars umgängesrätt med sina barnbarn (yrkande 1). Motionären föreslår även ett tillkännagivande om att mor- och farföräldrar bör ges möjlighet att föra talan om umgänge med barnbarn (yrkande 2).

Motion 2011/12:C270 Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S) innehåller förslag på ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken för att ge mor- och farföräldrar rätt till umgänge med sina barnbarn.

Bakgrund

Bestämmelser om vårdnad m.m. av barn finns i 6 kap. föräldrabalken. Barnets vårdnadshavare har ett ansvar för att barnets behov av umgänge med någon annan som står barnet särskilt nära så långt möjligt tillgodoses (15 § tredje stycket). Det kan vara fråga om t.ex. mor- och farföräldrar, andra släktingar, familjehemsföräldrar eller en styvförälder. I den mån ett bristande umgänge beror på att vårdnadshavaren inte tar sitt ansvar är det en viktig uppgift för socialtjänsten att försöka få vårdnadshavaren att se till barnets behov.

På talan av socialnämnden får rätten besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder (15 a §). Vid bedömningen av om en sådan talan ska föras ska socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. I betänkandet redogjorde utskottet för att det tidigare (i bet. 2007/08:CU14) avstyrkt motionsyrkanden som innebar att mor- och farföräldrar skulle få rätt att föra talan om umgänge med sina barnbarn. Liksom tidigare ansåg utskottet att den gällande ordningen var väl avvägd. Skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida fanns därför inte, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

I november 2011 redovisade Socialstyrelsen i rapporten Familjerätten och barnet i vårdnadstvister (artikelnr 2011-11-40) uppdraget att följa upp hur 2006 års vårdnadsreform slagit igenom i socialtjänstens arbete. En undersökning har bl.a. gjorts av socialnämndernas praxis att väcka talan i fråga om umgänge med föräldrar, umgänge med annan än förälder och socialnämndernas behov av vägledning i frågor som rör umgänge. Enligt Socialstyrelsen är resultatet av uppföljningen positivt, men socialnämnderna efterfrågar bl.a. hur de bäst ska använda sina möjligheter att väcka talan om t.ex. umgängrätt. Socialstyrelsen kommer därför att se över socialtjänstens behov av stöd och hur befintlig kunskap bäst kan kommuniceras.

Enligt uppgift från Socialdepartementet är rapporten föremål för beredning i departementet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än att den gällande ordningen får anses väl avvägd. Som framgått av ovanstående kommer Socialstyrelsen att se över socialtjänstens behov av stöd. Mot denna bakgrund finns inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tillsyn av överförmyndare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillsyn av överförmyndare. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Jämför reservation 12 (MP, V).

Motionerna

Katarina Brännström (M) föreslår i motion 2011/12:C250 ett tillkännagivande om en ökad kontroll av gode män samt ett skärpt tillsynsansvar för överförmyndare och länsstyrelser.

I motion 2011/12:C333 föreslår Marianne Berg (V) ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag på vilken myndighet som ska ansvara för att samordna och följa upp länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndare.

Bakgrund

Enligt föräldrabalken ska det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd i varje kommun. Kommuner får också bestämma att de ska ha en gemensam överförmyndarnämnd. Sedan den 1 juli 1995 har länsstyrelsen tillsyn över dem. Länsstyrelsens uppgift är att se till att överförmyndarna och överförmyndarnämnderna kontrollerar att förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet sköts på ett korrekt sätt. Länsstyrelsen ska med råd stödja överförmyndarna och överförmyndarnämnderna i deras verksamhet och se till att utbildningen av överförmyndarna och ledamöterna i överförmyndarnämnderna är tillfredsställande. Till länsstyrelsens uppgifter hör också att anmäla olämpliga överförmyndare till rätten och förordna tillfälliga vikarier för överförmyndare.

För att åstadkomma en regelbunden tillsyn av samtliga överförmyndare infördes den 1 januari 2008 bestämmelser i förmynderskapsförordningen (1995:379) som innebär att det som huvudregel ska genomföras årliga inspektioner. För att länsstyrelserna inte ska behöva ödsla resurser på inspektioner som redan på förhand framstår som obehövliga får en länsstyrelse dock avstå från en inspektion. Som ett absolut krav gäller att varje överförmyndare ska inspekteras minst vartannat år. I förordningen har det också förtydligats att syftet med inspektionen är att säkerställa att ärenden handläggs på ett rättssäkert och i övrigt lämpligt sätt i enlighet med lag. Inspektionen ska alltid omfatta, men är inte begränsad till, granskning av det register överförmyndaren ska föra samt stickprovsvis utvalda akter.

I syfte att förstärka det allmännas tillsyn har det även genomförts vissa ändringar i föräldrabalken som trädde i kraft den 1 januari 2009. Ändringarna innebär att överförmyndarens tillgång till information har förbättrats samt att länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndarna utvidgats och kom-

pletterats. För att förbättra utbildningen av överförmyndare, ledamöter i överförmyndarnämnder och ersättare har det införts en bestämmelse om att länsstyrelsen ska se till att utbildningen är tillfredsställande. Länsstyrelsernas tillsyn har också kompletterats med en rådgivande funktion i förhållande till överförmyndarna och deras tjänstemän (prop. 2007/08:150, bet. 2008/09:CU2, rskr. 2008/09:7).

Den 1 juli 2012 träder lagändringar i kraft som innebär att vissa delar av de verksamheter som länsstyrelserna har hand om, bl.a. överförmyndarverksamheten, ska kunna koncentreras till ett mindre antal länsstyrelser. Syftet är att nå en högre effektivitet och en mer rationell användning av resurserna. Ett syfte är också att stärka rättssäkerheten. Regeringen menar att dessa verksamheter ska kunna koncentreras till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län. Regeringen har bemyndigats att besluta om vilka länsstyrelser som ska vara behöriga (prop. 2011/12:31, bet. 2011/12:KU2, rskr. 2011/12:135).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att ett antal lagändringar har beslutats som ligger i linje med motionsönskemålen. Utskottet anser därför att det inte är nödvändigt med någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Gode män

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gode män. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Motionerna

I motion 2011/12:C281 av Eva Lohman och Saila Quicklund (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för gode män. Motionärerna framhåller att det måste förtydligas vilka skyldigheter som gode män har.

Elin Lundgren (S) föreslår i motion 2011/12:C320 ett tillkännagivande om att en förälder inte ska vara god man åt sina barn.

Bakgrund

I föräldrabalken föreskrivs att till god man ska utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna (11 kap. 12 § föräldrabalken).

Allmänna bestämmelser om bl.a. gode mäns verksamhet finns i 12 kap. föräldrabalken. Gode män och förvaltare ska, i den mån det följer av deras förordnande, bevaka rätten för de personer som de företräder, förvalta deras tillgångar och sörja för deras person (2 § första stycket). Förmyndare, gode män och förvaltare ska omsorgsfullt fullgöra sina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar den enskilde (3 §).

Vid överförmyndarens handläggning tillämpas bestämmelser i 16 kap. föräldrabalken.

Pågående arbete

Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare lämnade i december 2004 sitt slutbetänkande Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112). Utredningen har lagt fram förslag som syftar till att åstadkomma förbättringar i överförmyndarnas organisation och till att säkerställa kompetensen hos överförmyndarna. Vad gäller överförmyndarnas kompetens har några av utredningens förslag redan lett till lagstiftning, bl.a. de ändringar som den 1 januari 2009 utvidgade länsstyrelsens tillsynsansvar i 19 kap. föräldrabalken. Utredningens återstående förslag om bl.a. gode mäns och förvaltares lämplighet, kvalifikationer och utbildning bereds enligt uppgift från Justitiedepartementet fortfarande inom Regeringskansliet.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår arbete med att ta fram direktiv till en utredning som ska komplettera utredningsbetänkandet SOU 2004:112. Syftet med utredningen är bl.a. att ge gode män och förvaltare bättre förutsättningar och att göra uppdragen mer attraktiva. Beslut om direktiv är planerat till våren 2012.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att arbete pågår på området. Någon anledning för utskottet att föregripa detta arbete finns inte. Motionsyrkandena bör därför avslås.

God man för ensamkommande flyktingbarn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör uppdraget som god man för ensamkommande flyktingbarn. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 13 (S).

Motionerna

Motion 2011/12:C313 av Marta Obminska (M) innehåller förslag på ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram gemensamma och tydliga regler för de gode männen till ensamkommande flyktingbarn.

Anna Steele (FP) föreslår i motion 2011/12:C372 ett tillkännagivande om att det behövs en kvalitetssäkring av uppdraget som god man för ensamkommande flyktingbarn.

I motion 2011/12:Sf222 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att en god man ska förordnas inom 24 timmar efter barnets eller ungdomens ankomst till Sverige (yrkande 2).

Tomas Eneroth m.fl. (S) föreslår i motion 2011/12:Sf311 ett tillkännagivande om att det måste ses till att kommunerna har förutsättningar att tillgodose behovet av gode män för ensamkommande flyktingbarn.

Bakgrund

Enligt lagen (2005:429) om ensamkommande flyktingbarn ska sådana barn när de kommer till Sverige skyndsamt förses med en god man som träder i barnets både förmyndares och vårdnadshavares ställe. Om barnet därefter beviljas uppehållstillstånd ska den gode mannen ersättas av en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken.

Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen bedriver ett arbete för att stödja kommunernas arbete med gode män för ensamkommande barn. Utbildningsinsatser för gode män genomförs också av flera ideella organisationer.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet redogjorde för att motionsyrkanden med krav på att en god man ska förordnas inom 24 timmar från barnets ankomst har behandlats i samband med att lagen om ensamkommande flyktingbarn antogs (se bet. 2004/05:LU26). Lagutskottet framhöll det angelägna i att ärenden om förordnande av god man för ensamkommande barn handläggs skyndsamt så att ett godmansförordnande kan ske så snart det är möjligt. Att i lagtexten föreskriva en uttrycklig tidsfrist inom vilken ett förordnande ska ske vore en mindre lämplig ordning. En sådan regel skulle rimligen inte vara undantagslös och ett motsvarande syfte kan lika väl tillgodoses genom en allmänt hållen regel om en skyndsam handläggning. Därtill kommer att det inte är uteslutet att det kan förekomma enskilda fall då ett förordnande inom just 24 timmar inte är förenligt med barnets intressen. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller motionsyrkandet med krav på att en god man ska förordnas inom 24 timmar från barnets ankomst anser utskottet att det inte finns skäl att frånga riksdagens tidigare ställningstaganden. Beträffande motionsyrkandena i övrigt vill utskottet peka på det arbete som bedrivs av Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting samt Socialstyrelsen. Utskottet anser därför att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. De bör avslås.

Barns skuldsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om barns skuldsättning. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2011/12:C345 anser Ann-Christin Ahlberg (S) att barn inte ska kunna bli betalningsansvariga för sina föräldrars skulder. Barn med skulder kan senare i livet få problem med att bl.a. hyra en lägenhet eller få lån till en bil. Enligt motionären krävs en grundlig översyn av lagstiftningen i syfte att skydda barn från att bli skuldsatta. Ett tillkännagivande begärs med detta innehåll.

Bakgrund

Regler om underårigs omyndighet finns i 9 kap. föräldrabalken. Den som är under 18 år (underårig) är omyndig och får inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser i vidare mån än vad som följer av vad som ska gälla på grund av villkor eller andra bestämmelser (1 §). Huvudregeln innebär således att åldersgränsen är 18 år. Är man under 18 år har man rättskapacitet – man är ett rättssubjekt – men man har inte en fullständig rättslig handlingsförmåga. Undantag från huvudregeln – som ger viss rättslig handlingsförmåga – är dels att en underårig från 16 års ålder kan få disponera över sin egen lön, dels att en underårig som har fått egendom t.ex. genom testamente eller gåva under villkor att den underårige själv ska få råda över egendomen också har rätt att göra det (3–4 §§).

Av vad som nu redovisats följer att någon annan oftast måste företräda en underårig. I de allra flesta fall görs detta enligt 6 kap. 2 § och 10 kap. 2 § föräldrabalken av den underåriges föräldrar i egenskap av vårdnadshavare och förmyndare. Som huvudregel gäller att föräldrarna utövar förmynderskapet gemensamt om båda har vårdnaden. Förmyndare står enligt 12 kap. 9 § föräldrabalken under överförmyndarens tillsyn.

Under åren har ett antal lagändringar gjorts som syftar till minska risken för att barn skuldsätts.

Den 1 oktober 2004 trädde vissa förordningsändringar i kraft som innebär att Kronofogdemyndigheten är skyldig att lämna ut uppgifter till överförmyndaren varje gång en omyndig registreras i Kronofogdemyndighetens register.

Våren 2006 antog riksdagen ändringar i lagen om vägtrafikregister (2001:558) som innebär att när ett barn uppges äga ett fordon ska barnets förmyndare, i stället för barnet självt, registreras i vägtrafikregistret. Undantag gäller för fordon som barnet självt har behörighet att framföra. Lagändringarna medför att betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren, t.ex. för felparkeringsavgift och fordonsskatt, belastar förmyndaren och inte barnet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2006.

Den 1 januari 2009 trädde ändringar i föräldrabalken i kraft som syftar till att minska risken för missbruk av barns tillgångar. Lagändringarna innebär att det krävs samtycke från överförmyndaren för att föräldrar ska få ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den omyndige sätts i skuld. Kravet på samtycke gäller för alla rättshandlingar som innebär att den omyndige skuldsätts. Lagändringarna innebär vidare att användningen av spärrade bankkonton – konton som föräldrarna inte kan disponera utan överförmyndarens tillstånd – har utökats. Överförmyndaren ska ges möjlighet att också spärra vissa finansiella tillgångar såsom aktier och fondandelar (prop. 2007/08:150, bet. 2008/09:CU2, rskr. 2008/09:7).

Den 1 juni 2010 trädde ändringar i bl.a. hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och tandvårdslagen (1985:125) i kraft som innebär att även avgifter för ett barns hälso- och sjukvård och tandvård ska tas ut av barnets förmyndare (prop. 2009/10:88, bet. 2009/10:SoU9, rskr. 2009/10:214).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet ansåg då att motionärerna fick anses tillgodosedda genom de ändringar som genomförts och att det därför inte kunde anses påkallat med någon åtgärd från riksdagen. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltjämt att motionären får anses tillgodosedd genom de ändringar som genomförts. Det kan därför inte anses nödvändigt med någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Barnbalk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en barnbalk. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

Annika Qarlssohn och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) föreslår i motion 2011/12:C297 ett tillkännagivande om att regeringen ska införa en barnbalk som är likställd med föräldrabalken.

I motion 2011/12:C398 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Hans Rothenberg (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska införa en särskild barnbalk som ska ersätta den nuvarande föräldrabalken.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. I betänkandet redogjordes bl.a. för att lagutskottet våren 2006 (i bet. 2005/06:LU27) anfört att det inte skulle vara något annat än en tom gest att döpa om föräldrabalken till barnbalken och att balkens nuvarande benämning går utmärkt att förena med det barnperspektiv som redan präglar den. Utskottet fann, liksom tidigare, inte skäl att föreslå någon ändring av sitt tidigare ställningstagande, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den riksdagen tidigare gett uttryck för och föreslår därför att motionsyrkandena avslås.

Formerna för ingående av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om formerna för ingående av äktenskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2011/12:C273 av Ulf Nilsson m.fl. (FP) föreslås att äktenskapsbalken ändras så att äktenskap enbart kan ingås i civil ordning. Motionärerna anför att en övergång till en ordning med civiläktenskap innebär att Svenska kyrkan skiljs från staten på området, vilket befäster den religions-

frihet som nu gäller i Sverige. En ren åtskillnad mellan stat och religion innebär att myndighetsutövning ska utföras av offentliga organ, inte av enskilda trossamfund. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Bakgrund

Nuvarande ordning med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel har funnits i Sverige sedan början av 1900-talet. Båda vigselformerna är vanligt förekommande, även om antalet äktenskap som ingås genom vigsel inom trossamfund är högre än antalet som ingås i borgerlig ordning. I 4 kap. 3 § äktenskapsbalken anges att behörig att vara vigselför rättare är sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund, eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet hänvisade till att frågan behandlats av civilutskottet i samband med proposition 2008/09:80 Äktenskapsfrågor (se bet. 2008/10:CU19). I propositionen gjorde regeringen bedömningen att inte lägga fram något förslag i denna fråga. Utskottet instämde i regeringens bedömning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att motionsyrkandet avslås.

Erkännande av äktenskap mellan par av samma kön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om erkännande av äktenskap mellan par av samma kön. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 14 (MP, V).

Motionen

Hans Linde m.fl. (V) föreslår i motion 2011/12:U204 ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att samkönade äktenskap ingångna i ett medlemsland blir giltiga i hela Europeiska unionen (yrkande 6). Motionären framhåller att det är orimligt att ett par som ingått äktenskap i Sverige blir rättslösa om de flyttar till ett land som inte erkänner samkönade äktenskap.

Bakgrund

Från och med den 1 maj 2009 gäller nya regler som rör äktenskap och vigsel (bet. 2008/09:CU19, rskr. 2008/09:208). Två personer av samma kön kan ingå äktenskap på samma villkor som par av olika kön. Bestämmelserna i äktenskapsbalken tillämpas på samma sätt oavsett om makarna är av olika kön eller av samma kön.

På europeisk nivå finns EG-rättslig reglering som är direkt gällande här i landet, t.ex. rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (Bryssel II-förordningen). Den gemenskapsrättsliga tolkningen blir avgörande för om regleringen kan tillämpas i fråga om äktenskap mellan två personer av samma kön.

På den internationella familjerättens område är Sverige part i ett antal internationella konventioner som har införlivats i svensk rätt. Liksom i fråga om de EG-rättsliga reglerna är det inte givet att de internationella konventionerna och de svenska lagar varigenom konventionerna införlivats i svensk rätt kan anses gälla för äktenskap som ingåtts mellan personer av samma kön.

I den mån det saknas tillämpliga EG-rättsliga regler och konventionsgrundad lagstiftning gäller de rent svenska reglerna på det internationellt privat- och processrättsliga området. Till denna lagstiftning hör bl.a. lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. I lagen finns allmänna bestämmelser på äktenskapsrättens område.

För makar som är medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige finns bestämmelser i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap (NÄF). Förordningen genomför en konvention på området. Enligt 3 kap. 4 § partnerskapslagen gäller inte bestämmelserna i NÄF för registrerat partnerskap.

Lagstiftningsärendet om könsneutrala äktenskap

I samband med lagstiftningsärendet om könsneutrala äktenskap anförde utskottet att det inte med säkerhet går att förutse i vilken utsträckning ett inför svensk vigselförrättare ingånget äktenskap mellan personer av samma

kön kommer att erkännas i ett annat land. Vilka rättsverkningar ett sådant äktenskap kommer att få är beroende av de rättsregler som gäller i det andra landet. Det får antas att de länder som genomfört en motsvarande lagändring kommer att respektera ett äktenskap ingånget i Sverige. Länder med en lag som motsvarar den svenska partnerskapslagen kan komma att tillämpa dessa lagregler i de frågor som uppstår. Andra länder kan ta avstånd från äktenskap mellan personer av samma kön i större eller mindre utsträckning. Den mest extrema varianten kan vara att man i vissa länder helt tar avstånd från sådana äktenskap och behandlar makarna som ogifta. En annan variant kan vara att man betraktar äktenskapet som ett hinder för ett nytt giftermål men vägrar att medverka till att rättsverkningarna av äktenskapet kan realiseras eller att ställa landets domstolar till förfogande för upplösning av äktenskapet.

Utskottet anförde vidare att det under överskådlig tid kommer att tillhöra undantagen att Sverige har överenskommelser med andra länder om vad som ska gälla i frågor som rör sådana förhållanden. Enligt utskottets uppfattning kommer det även i fortsättningen att vara en uppgift för Sverige att i internationella förhandlingar verka för en reglering på internationell nivå som möter de behov av rättssäkerhet som finns för par av samma kön och som jämställer dem med par av olika kön.

Beträffande det EG-rättsliga regelverket anförde utskottet att situationen ännu inte är sådan att man kan räkna med att de regler som gäller makar kan tillämpas i fråga om par av samma kön, om det inte uttryckligen framgår. En kompromisslösning som förekommer är att det lämnas åt respektive medlemsstat att avgöra frågan. Inte heller i sådana fall kan man utgå från att en gemenskapsrättslig regel som rör makar alltid kan tillämpas när det gäller ett svenskt par av samma kön. Det kan t.ex. vara en förutsättning att de berörda medlemsstaterna tillämpar regeln ömsesidigt. Det räcker då inte att svenska myndigheter tillämpar regeln i fråga om ett par av samma kön, om den andra berörda medlemsstaten inte gör det.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de uttalanden som utskottet gjorde i det ovan redovisade lagstiftningsärendet ligger väl i linje med motionsönskemålet. Behov av ett tillkännagivande saknas således, varför motionsyrkandet bör avslås.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om betänketid vid äktenskapsskillnad. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 15 (V).

Motionen

Marianne Berg m.fl. (V) anför i motion 2011/12:C331 att bestämmelserna om betänketid i äktenskapsbalken är föråldrade. Bestämmelserna överensstämmer inte med synen på makarna som självständiga och jämställda individer. Människor måste få ta ut skilsmässa utan att det ställs krav på betänketid. Enligt motionärerna är tiden nu mogen att överväga frågan på nytt. I motionen begärs att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att betänketiden vid äktenskapsskillnad tas bort.

Bakgrund

Bestämmelser om äktenskapsskillnad finns i 5 kap. äktenskapsbalken. En äktenskapsskillnad ska i vissa fall föregås av en betänketid på minst sex månader (1 och 2 §§). Betänketid ska löpa om båda makarna begär det, om någon av dem varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad eller om bara en av makarna vill att äktenskapet ska upplösas. Betänketiden inleds när makarna gemensamt ansöker om äktenskapsskillnad eller när den ena makens yrkande om äktenskapsskillnad delges den andra maken. Har betänketiden löpt under minst sex månader ska dom på äktenskapsskillnad meddelas om någon av makarna då framställer ett särskilt yrkande om det. Har ett sådant yrkande inte framställts inom ett år från betänketidens början har frågan om äktenskapsskillnad fallit (3 §).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet ansåg, i likhet med vad utskottet tidigare konstaterat, att bestämmelserna om betänketid är väl avvägda och att utskottet inte var berett att föreslå ett avskaffande av betänketiden. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl att frångå tidigare ställningstagande. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Ersättning till vigselförrättare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ersättning till vigselförrättare. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 16 (S).

Motionerna

Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S) begär i motion 2011/12:C223 ett tillkännagivande om en översyn av stöd och ersättning till vigselförrättare och om att man bör överväga olika finansieringsformer inklusive avgifter för dem som ska vigas.

Även i motion 2011/12:C319 av Johan Andersson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att stödet för vigselförrättare att utföra sitt uppdrag bör öka och att det bör övervägas att se över arvodet.

Bakgrund

Bestämmelser om vigselförrättare finns i 4 kap. äktenskapsbalken. Vigselförrättare utses av länsstyrelsen (3 § första stycket 2). Innan någon förordnas som vigselförrättare ska länsstyrelsen pröva att han eller hon har de kunskaper och kvalifikationer i övrigt som behövs för uppdraget (4 §). Uppdraget kan återkallas.

Ersättning till vigselförrättare regleras i förordningen (2009:263) om vigsel som förrättas av särskilt förordnad vigselförrättare. En vigselförrättare har rätt till ersättning med 110 kronor för varje vigsel som han eller hon har förrättat (8 §). Har vigselförrättaren samma dag förrättat mer än en vigsel, är ersättningen 30 kronor för varje vigsel utöver den första.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet tidigare, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet var inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl att frånga tidigare ställningstagande. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tvångs- och barnäktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tvångs- och barnäktenskap. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservationerna 17 (SD) och 18 (V).

Motionerna

Annika Qarllsson (C) föreslår i motion 2011/12:Ju311 ett tillkännagivande om att barnäktenskap som ingåtts utomlands ska ogiltigförklaras (yrkande 2).

I motion 2011/12:Ju339 av Marianne Berg m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till en lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken, när det gäller äktenskap för barn under 18 år, ska tas bort (yrkande 2).

Bakgrund

Den som är under 18 år får enligt 2 kap. 1 § äktenskapsbalken inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen. Tillstånd får bara ges om det finns särskilda skäl. I ett dispensärende ska länsstyrelsen enligt 15 kap. 1 § äktenskapsbalken inhämta yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, i den kommun där han eller hon vistas.

Enligt 1 kap. 1 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ska den svenska lagens bestämmelser om äktenskapshinder alltid tillämpas vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet, dvs. även om t.ex. båda parter är utländska medborgare. Möjligheten att få ett utländskt äktenskap erkänt i Sverige inskränks enligt 1 kap. 8 a §. Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns, som huvudregel, inte i Sverige om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag och minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller om det är sannolikt att äktenskapet har ingåtts under tvång.

Pågående arbete

Regeringen avlämnade i maj 2010 skrivelsen Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229) till riksdagen. I skrivelsen redogörs för problematiken kring och riskerna med att unga kan bli och blir gifta mot sin vilja. Handlingsplanen innehåller de åtgärder som regeringen har vidtagit eller avser att vidta för att stärka det

förebyggande arbetet samt för att stärka skyddet och stödet till de unga som drabbas. Bland åtgärderna märks den utredning som regeringen har tillsatt om lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Det kommer dessutom att genomföras åtgärder för att förbättra samverkan mellan myndigheter och för att öka kunskapen om förebyggande metoder (bet. 2010/11:KrU4, rskr. 2010/11:11).

Regeringen gav våren 2010 en särskild utredare i uppdrag att inhämta ytterligare kunskap om tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir. 2010:54). Utredaren ska bl.a. uppmärksamma vilka det är som drabbas och bakgrunden till att sådana äktenskap förekommer. Även omfattningen av tvångsäktenskap och barnäktenskap ska utredas. Med utgångspunkt i det kunskapsunderlag som inhämtas ska utredaren föreslå åtgärder för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap. Utredaren ska också göra en samlad översyn av relevant straffrättslig, civilrättslig och internationellt privaträttslig lagstiftning. Utredaren ska lägga fram de förslag till författningsändringar som behövs för att ytterligare stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2012.

Statistiska centralbyrån (SCB) fick i juni 2011 i uppdrag av regeringen att genomföra en kartläggning av antalet kontakter som olika myndigheter och andra verksamheter har haft med personer som är eller har varit utsatta för giftermål mot den egna viljan (dnr U2011/3525/UC). Kartläggningen ska både avse verksamheters kännedom om och verksamheters hantering av sådana ärenden under 2011. Med kontakter avses t.ex. telefonsamtal, besök och skyddat boende som har rört personer som är oroliga för eller har upplevt ett äktenskap mot den egna viljan, inklusive tvångsäktenskap, barnäktenskap, fullmaktsäktenskap eller informella vigslar mot den egna viljan. SCB ska dessutom redovisa relevant statistik för perioden 2008–2011 som rör antalet gifta personer i åldrarna 15–20 år. Statistiken som redovisas i kartläggningen ska vara uppdelad på kön och ålder samt svensk och utländsk bakgrund. SCB ska under våren 2012 redovisa resultatet av kartläggningen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet konstaterade att frågan är föremål för utredning. Enligt utskottets mening borde det pågående arbetet därför inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

S.k. flersamma förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om s.k. flersamma förhållanden. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2011/12:C309 uppger Christer Winbäck (FP) att de lagar och regler som finns är uppbyggda kring tvåsamhet. Vid ett s.k. flersamt förhållande, dvs. där fler än två lever tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden, medför dessa lagar och regler problem, t.ex. vid en skilsmässa. Ett tillkännagivande yrkas om behovet av att se över lagstiftningen vad gäller s.k. flersamma förhållanden.

Bakgrund

Svensk familjerättslig lagstiftning bygger på det monogama äktenskapet. Enligt 1 kap. 1 § äktenskapsbalken blir de två som ingår äktenskap med varandra makar. Ett förbud mot tvegifte har tagits in i 2 kap. 4 § äktenskapsbalken, där det stadgas att den som är gift eller partner i ett registrerat äktenskap inte får ingå nytt äktenskap. Ett bestående äktenskap utgör ett indispensabelt äktenskapshinder, dvs. någon möjlighet till dispens finns inte. Om någon trots förbudet har ingått flera äktenskap framgår av 5 kap. 5 § äktenskapsbalken att var och en av parterna har rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Tvegifte är kriminaliserat enligt 7 kap. 1 § brottsbalken. Sambolagen gäller enligt 1 § för två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

Inom olika internationella organisationer har det bedrivits arbete som syftar till åtgärder för att stärka kvinnors möjlighet att utnyttja sina mänskliga rättigheter. Arbete har bedrivits i bl.a. Förenta nationerna (FN).

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 stadgas i artikel 16 att män och kvinnor ska ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

FN:s generalförsamling har i en resolution 1954 deklarerat att vissa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis rörande äktenskap och familj inte är i överensstämmelse med de principer som lagts fast i bl.a. den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (resolution 843 (IX) den 17 december 1954).

I FN:s konvention om samtycke till äktenskap, minimiålder för äktenskap och registrering av äktenskap som antogs 1962 har konventionsstaterna i enlighet med 1954 års resolution åtagit sig att vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att upphäva dessa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis för att säkerställa bl.a. fullständig frihet i val av make. Konventionen ratificerades av Sverige 1964 och trädde i kraft samma år.

Även enligt FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor som antogs 1979 följer av artikel 16 att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa kvinnors lika rätt när det gäller äktenskapsfrågor och andra familjerättsliga frågor. Konventionen ratificerades av Sverige 1980 och trädde i kraft året därpå.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet ansåg, liksom tidigare, att den gällande ordningen är tillfredsställande, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att motionsyrkandet avslås.

Förhinderande av separationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förhinderande av separationer. Utskottet hänvisar till gällande ordning.
Jämför reservation 19 (SD).

Motionen

Tuve Skånberg (KD) begär i motion 2011/12:C374 ett tillkännagivande om vikten av familjerådgivning, samlevnadsundervisning och andra åtgärder för att förebygga separationer. Motionären framhåller vikten av att äktenskapet prioriteras som samlevnadsform.

Bakgrund

Äktenskapsbalken innehåller de grundläggande principerna om äktenskap. Där anges bl.a. villkoren för äktenskapets ingående och upplösning samt reglering av makarnas ekonomiska förhållanden. Regler om sambor, dvs. två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll, finns i sambolagen (2003:376).

Enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen ska kommunen bl.a. sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses i denna lag en verksamhet som består av samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer. Det pågår också

arbete med ett förbättrat föräldrastöd. År 2009 beslutade regeringen om Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla. Strategin baseras på ett betänkande av Föräldrastödsutredningen (SOU 2008:131).

Tidigare behandling

Motioner om familjerådgivning har behandlats av socialutskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:SoU10. Socialutskottet kunde konstatera att möjligheten till familjerådgivning finns och att arbete pågår på området, bl.a. har regeringen beslutat om en nationell strategi för ett utveckla föräldrastödet. Med hänsyn till detta ansåg socialutskottet att riksdagen inte borde ta något initiativ, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde socialutskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att lagstiftningen så långt som möjligt bör vara neutral i förhållande till olika samlevnadsformer och att det inte bör ankomma på riksdagen att styra enskilda individer i valet av samlevnadsform. Den gällande ordningen är enligt utskottets mening tillfredsställande.

Som framgått ovan finns möjlighet till familjerådgivning, och arbete pågår på området.

Med det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet, varför det bör avslås.

Ändringar i namnlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i namnlagen. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionerna

Motion 2011/12:C310 av Christer Winbäck (FP) innehåller förslag på ett tillkännagivande om att alla myndiga personer bör få rätt att fritt välja kvinno- eller mansnamn.

I motion 2011/12:C402 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkas på ett tillkännagivande om en ändring av namnlagen. Motionären anför att namnlagens konstruktion med mellannamn innebär att syskon kan få olika efternamn. Motionären anser att barn borde kunna få båda föräldrarnas efternamn liksom gifta par också borde kunna ha båda makarnas efternamn.

Börje Vestlund m.fl. (S) anför i motion 2011/12:So593 att förändringar i namnlagen måste ske så att människor ges rätt att ändra förnamn, oavsett könsidentitet. Motionärerna anser att det är en självklarhet att lagen bör

möjliggöra för människor att fritt välja det förnamn de önskar ha, oavsett om de avser att få en ändrad könstillhörighet eller inte. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 3).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 21 december 2009 om direktiv till en parlamentarisk kommitté som ska göra en allmän översyn av namnlagen (dir. 2009:129). Enligt direktiven ska kommittén bl.a. undersöka och beskriva hur lagen tillämpas och mot bakgrund av undersökningen ta ställning till vilka förbättringar som kan åstadkommas. Utgångspunkten för kommitténs överväganden ska vara att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig och hålla en lång tid framöver. Den enskildes befogade intresse av att kunna välja namn bör tillgodoses, liksom det allmänna intresset av stabilitet i namnordningen. Kommittén ska undersöka om de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan intresset av namnstabilitet och enskildas önskemål om att fritt välja namn fortfarande kan anses bärkraftiga, eller om det finns utrymme för ett något större hänsynstagande till enskildas intresse av att själva få välja sitt namn. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet ansåg inte att det pågående beredningsarbetet borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Övrigt

I sammanhanget kan det nämnas att riksdagen under innevarande vår beslutat om ändring i namnlagen (1982:670) som rör en särskilt uppmärksammat fråga, nämligen att namnlagen vid dubbelt medborgarskap inte tar tillräcklig hänsyn till namnskicket i det andra landet. Ändringen innebär att den som genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande har förvärvat ett namn i ett annat EES-land eller i Schweiz ska få förvärva det namnet också i Sverige, om han eller hon vid det utländska förvärvet var medborgare eller hade hemvist i den andra staten eller hade annan särskild anknytning dit. Lagändringen trädde i kraft den 1 mars 2012 (prop. 2011/12:12, bet. 2011/12:CU7, rskr. 2011/12:125).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Retroaktiva namnbyten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om retroaktiva namnbyten. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionerna

Christer Winbäck (FP) begär i motion 2011/12:C308 ett tillkännagivande om att det bör införas en möjlighet för transsexuella att få intyg och betyg ändrade retroaktivt efter de nya personuppgifterna.

I motion 2011/12:So593 Börje Vestlund m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att det bör införas en rätt för transpersoner att få intyg från skola, högskola och andra samhällsinstitutioner ändrade retroaktivt efter ny könstillhörighet (yrkande 2).

Pågående arbete

Frågan om att införa bestämmelser om rätt att få identitetsuppgifter i tidigare erhållna intyg och betyg ändrade retroaktivt har berörts av Könstillhörighetsutredningen i utredningsbetänkandet Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16).

Könstillhörighetsutredningen uttalar bl.a. att utredningen inte kan ställa sig bakom ett förslag om att en person som fått ny könstillhörighet själv skulle få rätt att ändra identitetsuppgifterna i intyg och betyg och erinrar om bestämmelserna om urkundsförfalskning i 14 kap. 1 § brottsbalken, av vilka framgår att den som ändrar eller utfyller en äkta urkund, exempelvis ett skuldebrev, intyg eller legitimationskort, kan dömas till fängelse i högst två år. Utredningen anför att det är av stor vikt för bl.a. rättsordningen att handlingar som upprättats inte generellt ska kunna ifrågasättas på grund av farhågor om att uppgifterna i dem inte stämmer. Även om svårigheterna att få ut nya intyg och betyg i den nya identiteten är ett stort problem för den enskilde och även om intyget eller betyget efter en sådan ändring skulle avse samma individ, anser utredningen att en enskild person inte kan ges rätt att ändra i betyg och intyg. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att möjligheterna att kontrollera riktigheten i uppgifterna skulle vara mycket begränsade.

Utredningen anser också att bestämmelser med innebörd att en intygsgivare skulle åläggas att ändra i givna betyg eller intyg inte kan föreslås utan att de rättsliga förutsättningarna för en sådan lagstiftning noggrant utretts dessförinnan, vilket utredningen inte hunnit göra. Enligt utredningen skulle det vara ett mycket stort ingripande för exempelvis privaträttsliga subjekt att ha åligganden med sådan innebörd som den angivna. Utredningen anför vidare att det också kan ifrågasättas hur en vägran att utfärda ett nytt intyg eller betyg skulle kunna sanktioneras. Skulle åtgärden straff-

beläggas eller sanktioneras genom skadestånd eller på annat sätt? Det skulle kunna tänkas att den som fått ny könstillhörighet hamnade i en situation där han eller hon fick väcka en civilrättslig talan mot exempelvis en f.d. arbetsgivare i syfte att få ett intyg ändrat. En sådan utveckling är, enligt utredningen, knappast önskvärd.

Däremot understryker utredningen vikten av att olika intygsgivare m.fl. – även utan ett lagstadgat krav därom – ställer sig positiva till framställningar från personer som fått ny könstillhörighet med önskemål att få nya intyg, betyg, m.m. utfärdade med den nya identiteten. Utredningen menar att statliga och kommunala myndigheter bör utfärda sådana nya handlingar på begäran och utan större dröjsmål. Det bör dock krävas att den transsexuelle kan presterat tillräcklig bevisning som stöder uppgiften att han eller hon är den person som avses i den handling som ska ändras.

Utredningen har sammanfattningsvis inte ansett sig kunna lägga fram några konkreta förslag som berör de påtalade problemen med fel identitet i intyg, betyg, m.m. då den inte har funnit någon tillfredsställande lösning som uppfyller tillräckliga krav på en säker hantering.

Könstillhörighetsutredningens betänkande har remissbehandlats och bereds enligt uppgift från Socialdepartementet (se svar på skriftlig fråga 2011/12:25) inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om retroaktiva namnbyten har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/12:CU18. Utskottet delade, liksom tidigare, Könstillhörighetsutredningens uppfattning att bestämmelser med innebörd att en intygsgivare skulle åläggas att ändra i givna betyg eller intyg inte kan föreslås utan att de rättsliga förutsättningarna för en sådan lagstiftning först noggrant utretts. Som utredningen påpekat, anförde utskottet, skulle det vara ett mycket stort ingripande för exempelvis privaträttsliga subjekt att ha åligganden med sådan innebörd som den angivna. Utskottet förutsatte att de frågeställningar som togs upp i motionerna kommer att bli föremål för överväganden inom Regeringskansliet. I sammanhanget ville utskottet nämna att Namnlagskommittén enligt sina direktiv ska hålla sig informerad om beredningen av betänkandet Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16), som innehåller namnrättsliga överväganden. Med det anförda avstyrktes motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och förutsätter alltså att de frågor som tas upp i motionerna kommer att bli föremål för överväganden inom Regeringskansliet. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 20 (S, MP).

Motionerna

Maria Lundqvist-Brömster (FP) föreslår i motion 2011/12:C236 ett tillkännagivande om en översyn av ärvdabalkens regler så att den efterlevande maken får behålla makarnas permanenta bostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidna förälder.

Motion 2011/12:C240 av Kajsa Lunderquist (M) innehåller förslag på ett tillkännagivande om en översyn av ärvdabalkens regler om laglott och ett övervägande om dessa bör avskaffas.

I motion 2011/12:C294 av Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP) föreslås ett tillkännagivande om en lagändring som innebär att bröststarvingar och särkullbarn behandlas lika och att de båda får kräva sin andel av arvet först när båda makarna har avlidit.

Veronica Palm m.fl. (S) föreslår i motion 2011/12:C346 ett tillkännagivande om en översyn av ärvdabalken som innebär att det görs en avvägning mellan efterlevande makas eller makes besittningsrätt till bostaden och särkullbarns rätt att omedelbart få ut sig del av arvet (yrkande 4).

I motion 2011/12:C367 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om en lagändring som innebär att särkullbarn, liksom bröststarvingar, kan kräva sin andel av arvet först när båda makarna har avlidit.

Bakgrund

I 3 kap. ärvdabalken finns särskilda regler om makars arvsrätt. Reglerna innebär att en make vid den andre makens död ska ta arv framför makarnas gemensamma bröststarvingar. Dessa bröststarvingar har i stället getts rätt till arv efter den först avlidne maken vid den efterlevande makens död. Efterlevande makes arvsrätt omfattar även enskild egendom som den först avlidna ägt. Om det finns efterarvingar innehar den efterlevande maken under sin livstid den arvfallna egendomen med fri förfoganderätt.

Finns det bröststarvingar efter den först avlidne som inte också är den efterlevandes barn, s.k. särkullbarn, gäller särskilda regler. Dessa innebär att särkullbarn har rätt att omedelbart få ut sitt arv efter en avliden förälder. Särkullbarnen kan dock avstå från sin rätt till förmån för den avlidnes efterlevande make. Sker ett sådant avstående blir särkullbarnen berättigade till efterarv på samma sätt som makarnas gemensamma bröststarvingar.

Reglerna innebär att bröstarvingar i princip får vänta med att få ut sitt arv tills den efterlevande maken dör. Däremot kan bröstarvingar göra sin rätt till arv gällande vid den först avlidne makens död om denne make gjort ett testamente som inkräktar på deras arvsrätt.

Frågan om ändring i gällande lagbestämmelser om sårkullbarns och efterlevandes rätt till arv har varit föremål för överväganden i Ärvdabalksutredningens betänkande Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring (SOU 1998:110).

Ärvdabalksutredningens betänkande är enligt Justitiedepartementet alltjämt föremål för överväganden inom departementet.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet fann, liksom tidigare år, att Ärvdabalksutredningens betänkande är föremål för överväganden inom Justitiedepartementet. Utskottet ansåg att resultatet av den pågående beredningen bör avvaktas, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, i likhet med vad utskottet ansett tidigare, att resultatet av den pågående beredningen bör avvaktas. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Arvsrätt för kusiner m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arvsrätt för kusiner m.fl. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

I motion 2011/12:C224 av Maria Abrahamsson och Margareta B Kjellin (båda M) begärs ett tillkännagivande om att ärvdabalken bör ändras så att till den tredje arvsklassen hänförs alla släktingar som hör till den tredje parentelen, vilket innebär att släktarvsrätten skulle utsträckas till att omfatta även kusiner och deras avkomlingar.

Även motion 2011/12:C227 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (M) innehåller ett förslag till ett tillkännagivande om arvsrätt för kusiner.

Bakgrund

Enligt 2 kap. ärvdabalken går arvet i första hand till den avlidnes bröstarvingar, dvs. barn och deras barn (med det undantag som följer av 3 kap. när den avlidne efterlämnar en make). Saknar den avlidne bröstarvingar är den avlidnes föräldrar eller – om någon av dem eller båda har avlidit – syskon och deras barn berättigade till arv. Är inte heller någon av dessa i livet går arvet i stället till far- och morföräldrar och deras barn, dvs. den avlidnes farbröder, fastrar, morbröder och mostrar. Om det inte finns någon efterlevande med ett så nära släktskap till den avlidne tillfaller arvet i stället Allmänna arvsfonden.

Allmänna arvsfonden tillkom 1928 i samband med att kusiner och avlägsnare släktingar uteslöts från arvsrätt. Utgångspunkten för det allmännas arvsrätt blev att kvarlåtenskap som flyter in till det allmänna på grund av att en arvsberättigad släkting saknas skulle tillfalla en fond, Allmänna arvsfonden, och användas för att understödja åtgärder till främjande av samhällets barnavård. Medlen skulle inte, såsom tidigare hade varit fallet, flyta in bland statens övriga inkomster. Skälet till detta var att en begränsning av arvsrätten inte borde ske i syfte att bereda staten inkomster för att täcka löpande utgifter. De successionsrättsliga synpunkterna skulle ensamma vara avgörande så att inte det allmännas arvsrätt kom att uppfattas som en konfiskation av arven. Vidare ansågs det som mindre stötande om arven går till ett ändamål som det kunde ha varit naturligt att tillgodose genom ett testamente. Eftersom det var fråga om en disposition av vissa kvarlåtenskaper som helhet, var uppfattningen att det mest ändamålsenliga var en fondering av arvet (prop. 1928:17, bet. 1LU21).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden med denna innebörd har vid flera tillfällen avstyrkts av utskottet, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. I betänkandet redogjordes för lagutskottets tidigare uttalande (bet. 2005/06:LU10) om att det torde vara förhållandevis sällsynt att en person saknar andra, närmare anhöriga än kusiner och att det därför med fog kunde antas att en arvsrätt för kusiner i det helt övervägande antalet fall inte skulle ha någon betydelse. Vidare har lagutskottet, i de fall Allmänna arvsfonden är närmast till arv, pekat på den lagfästa möjligheten att helt eller delvis avstå arvet till förmån för en kusin till arvlåtaren och att till detta kommer möjligheten att genom testamente förordna om vem kvarlåtenskapen ska tillfalla. Utskottet ansåg därför, liksom åren tidigare, att det inte fanns tillräckliga skäl för riksdagen att ta något initiativ till återinförande av arvsrätt för kusiner m.fl. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte heller nu att det finns tillräckliga skäl för riksdagen att ta något initiativ till återinförande av arvsrätt för kusiner m.fl., varför motionsyrkandena bör avslås.

Sambors arvsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sambors arvsrätt. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 21 (V).

Motionerna

I motion 2011/12:C203 av Hans Hoff (S) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om införande av arvsrätt mellan sambor motsvarande makars arvsrätt.

Marianne Berg m.fl. (V) föreslår i motion 2011/12:C330 ett tillkännagivande om införande av arvsrätt mellan sambor motsvarande det som gäller för äkta makar.

Bakgrund

Till skillnad från äktenskap och partnerskap innebär ett samboförhållande att särskilda rättsregler blir tillämpliga på samlevnaden utan någon uttrycklig önskan eller viljeförklaring från sambornas sida om detta. Sambolagen (2003:376) innebär bl.a. att s.k. samboegendom (gemensam bostad och bohag) enligt huvudregeln ska delas i två hälfter vid samboförhållandets upplösning. I samboförhållanden uppkommer dock, till skillnad från i äktenskap och partnerskap, ingen rätt för en efterlevande att ärva den avlidne. Däremot kan en efterlevande sambo begära bodelning. För bodelning i samband med dödsfall finns en kompletterande bodelningsregel. Enligt denna har den efterlevande sambon, i den mån egendomen räcker till, alltid rätt att som sin andel få ut så mycket av den behållna egendomen, efter avdrag för skulder, att det motsvarar värdet av två basbelopp.

I proposition 2002/03:80 Ny sambolag anförde regeringen att utgångspunkten liksom tidigare bör vara att det inte får införas så utförliga regler för sambor att man därigenom åstadkommer vad som skulle kunna betecknas som ett äktenskapsliknande system av lägre dignitet. Varken lagutskottet eller riksdagen redovisade våren 2003 någon annan uppfattning (bet. 2002/03:LU19, rskr. 2002/03:211).

Inom Nordiska ministerrådet har en arbetsgrupp ett stående uppdrag av de nordiska justitieministrarna att undersöka möjligheten att harmonisera familje- och arvsrätten i Norden. I en komparativ studie om arvsrätten har

arbetsgruppen bl.a. diskuterat frågan om sambors arvsrätt (Peter Lødrup, Nordisk arverett, En sammenlignende studie av dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk rett med drøfelser av harmoniseringsmuligheter og reformbehov, Nord 2003:3). Arbetsgruppen konstaterade att de nordiska ländernas lagstiftningar i huvudsak liknar varandra och att sambor inte i något av länderna har de rättigheter som en make eller registrerad partner har. Om en sambo ska få status som arvinge får detta ske genom ett testamente med de begränsningar som arvingarnas rätt till laglott kan innebära. Några skäl för harmonisering fanns därför inte (a.a. s. 134).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet anslöt sig, liksom tidigare år, till de bedömningar som lagutskottet tidigare gjort i frågan om införande av arvsrätt för sambor och till bedömningen att det framstår som klart olämpligt att införa en ordning där rätten till arv tillskapas genom en domstolsprocess. I sammanhanget erinrade utskottet om att de sambopar som så önskar genom testamente kan förordna om fördelning av sin kvarlåtenskap. Vidare konstaterade utskottet att medel som tillfaller Allmänna arvsfonden under vissa förutsättningar helt eller delvis kan avstås till förmån för någon annan, t.ex. en efterlevande sambo. Ett avstående får göras om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja eller, om det är fråga om avstående till arvlåtarens släkting eller någon annan person som stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Utskottet tillade att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Kammarkollegiet beslutar om avstående av arv eller försäkringsbelopp. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till de bedömningar som utskottet tidigare gjort i frågan och föreslår därför att motionsyrkandena avslås.

Registrering av testamenten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om registrering av testamenten. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionerna

I motion 2011/12:C221 av Susanne Eberstein och Ingemar Nilsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

Motion 2011/12:C279 av Karin Granbom Ellison (FP) innehåller förslag på ett tillkännagivande om inrättande av ett frivilligt testamentsregister. Motionären anser det naturligt att Skatteverket får i uppdrag att sköta ett sådant offentligt register.

Bakgrund

Skatteverket lämnade den 19 maj 2008 förslag till bl.a. en reglering av testamentsregister i promemorian Bouppteckningar och testamentsregister (bilaga till dnr 131 79596-08/113). Promemorian har överlämnats till Justitiedepartementet. Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår beredning av promemorian.

EU-kommissionen lade i oktober 2009 fram ett förslag till en förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättande av ett europeiskt arvsintyg, dvs. ett dokument som visar vem som har rätt att arva eller förfoga över kvarlåtenskapen (KOM(2009) 154 slutlig). I förslaget redovisas att frågan om registrering av testamenten kommer att bli föremål för ett senare förslag från kommissionen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet kommer förhandlingar att pågå i rådsarbetsgruppen åtminstone under hela 2012.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU18. Utskottet ansåg, liksom tidigare år, att resultatet av den pågående beredningen av Skatteverkets förslag bör avvaktas, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att resultatet av den pågående beredningen av Skatteverkets förslag bör avvaktas. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Information om bouppteckning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om information om bouppteckning. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Motionen

Penilla Gunther (KD) påpekar i motion 2011/12:C304 att det blir allt vanligare att anhöriga först efter begravningen får besked om en nära anhörigs dödsfall. Motionären begär ett tillkännagivande om att frågan om möjligheterna att i tid informera om en anhörigs bouppteckning bör utredas.

Bakgrund

Bestämmelser om bouppteckning finns i 20 kap. ärvdabalken. Bouppteckning ska förrättas senast tre månader efter dödsfallet, om inte Skatteverket efter ansökan inom samma tid med hänsyn till boets beskaffenhet eller annan särskild orsak förlänger tiden (1 §). Samtliga dödsbodelägare ska kallas i god tid till förrättningen. Den avlidnes efterlevande make eller sambo ska alltid kallas. Ska lott i kvarlåtenskapen åtnjutas först sedan arvinge eller universell testamentstagare har avlidit, ska även den kallas som vid tiden för bouppteckningen är närmast att sålunda ta arv eller testamente (2 §). Av bouppteckningen ska framgå vilka som var närvarande vid förrättningen. Om någon som kallats inte var där, ska bevis om att han eller hon kallats i tid fogas till bouppteckningen (3 §).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns skäl att föreslå någon ändring av gällande ordning, varför motionsyrkandet bör avslås.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Utredningar om faderskap, punkt 1 (S)**

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) yrkande 1 och

avslår motionerna

2011/12:C234 av Patrick Reslow (M),

2011/12:C296 av Annika Qarlsso (C) och

2011/12:C311 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus (båda KD).

Ställningstagande

Fastställandet av faderskap när föräldrarna är ogifta måste förenklas. Det bör därför, enligt vår mening, införas nya rutiner. Vi anser att föräldrarna redan på sjukhuset eller i samband med de första kontakterna med Försäkringskassan gemensamt ska kunna underteckna en försäkran med uppgivande om föräldraskap. Ett annat alternativ kan vara att föräldrarna gemensamt kan anmäla faderskapet till folkbokföringsregistret. Socialnämnden bör utreda faderskap endast i fall där det finns oklarheter. Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs i enlighet med det anförda.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C370 yrkande 1 och avslag på motionsyrkandena i övrigt.

2. Talerätt i mål om fastställande av faderskap, punkt 2 (S, SD)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C210 av Elin Lundgren (S) och

2011/12:C411 av Carina Herrstedt (SD).

Ställningstagande

Talan om fastställande av faderskap bör också kunna väckas av en man som tror sig vara far till ett barn. Enligt vår uppfattning måste en man som tror sig vara far till ett barn kunna kräva att en undersökning görs för att ta reda på om han är barnets biologiska pappa. Dagens lagstiftning kan vara ett oöverstigligt hinder för de män som vill ta ansvar för sitt barn, där mamman inte vill samarbeta. Detta drabbar barnen eftersom de riskerar att inte få kännedom om sitt biologiska ursprung. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C210 och 2011/12:C411.

3. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (S, MP)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 2 och

2011/12:So594 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 2,

bifaller delvis motionerna

2011/12:C391 av Barbro Westerholm (FP) yrkande 1 och

2011/12:So462 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motion

2011/12:So462 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 2 och 4.

Ställningstagande

Kvinnliga samkönade par ska inte behöva genomgå en krångligare juridisk process än olikkönade par. I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) föreslås att den kvinna som är moderns registrerade partner automatiskt ska anses vara barnets förälder, en föräldraskapspresumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Vi välkomnar utredningens förslag och anser att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med de lagförslag som krävs. Motionsförslagen i övrigt bör avslås.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C346 yrkande 2 och 2011/12:So594 yrkande 2, delvis bifall till motionerna 2011/12:C391 yrkande 1 och 2011/12:So462 yrkande 1 samt avslag på motion 2011/12:So462 yrkande 2 och 4.

4. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:So462 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 4 samt bifaller delvis motionerna

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 2,

2011/12:C391 av Barbro Westerholm (FP) yrkande 1 och

2011/12:So594 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Föräldraskapet vid assisterad befruktning med donerade ägg och spermier bör regleras på samma sätt för samkönade par som för olikkönade par. I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) föreslås att den kvinna som är moderns registrerade partner automatiskt ska anses vara barnets förälder, en föräldraskapspresumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Bestämmelserna om föräldraskap för en kvinna föreslås också omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Är modern sambo med en kvinna föreslås att föräldraskapet för moderns sambo ska fastställas genom bekräftelse eller dom på samma sätt som sker i dag när barnet tillkommit genom assisterad befruktning som skett inom svensk hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att det inte längre ska fastställas något faderskap i dessa

fall. Utredningens förslag ligger i linje med motionsönskemålen, och jag anser att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med lagförslag som genomför utredningens förslag.

Jag anser att det bör införas en möjlighet för en man som donerat sperma för assisterad befruktning av en kvinna vid allmänt sjukhus att bekräfta faderskapet till barnet. Donation av sperma är ofta den enda möjligheten för många homosexuella män att bli far till ett barn. En sådan möjlighet bereder även väg för att fler inseminationer kan genomföras under medicinskt kontrollerade former. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:So462 yrkandena 1, 2 och 4 samt delvis bifall till motionerna 2011/12:C346 yrkande 2, 2011/12:C391 yrkande 1 och 2011/12:So594 yrkande 2.

5. Översyn av vårdnadsreglerna, punkt 6 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S),
Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motionerna 2011/12:C225 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M), 2011/12:C257 av Linda Arvidsson Wemmert (M), 2011/12:C283 av Billy Gustafsson (S), 2011/12:C351 av Emma Carlsson Löfdahl (FP), 2011/12:C384 av Margareta Sandstedt (SD), 2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 2 och 2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

2006 års vårdnadsreform syftade till att få föräldrar att samarbeta bättre och till att färre vårdnadstvister skulle gå till domstol. Detta har tyvärr inte slagit igenom på det vis man önskade, utan i stället har antalet fall som går till domstol ökat. I samband med att fler vårdnadstvister går till domstol upplever fler pappor att de inte riktigt tas på allvar och ses som potentiella vårdnadshavare av rätten. Mamman ses ofta som det självklara valet när det gäller ensam vårdnad. Mot denna bakgrund bör regeringen

ges i uppdrag att följa upp den nya lagstiftningen och återkomma med förslag på hur man ska kunna komma till rätta med att så många fall går till domstol och se till att mammor och pappor behandlas jämställt av rätten.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C346 yrkande 1 och avslag på motionsyrkandena i övrigt.

6. Översyn av vårdnadsreglerna, punkt 6 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C384 av Margareta Sandstedt (SD) och

2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD) yrkandena 2 och 3,

bifaller delvis motionerna

2011/12:C225 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M) och

2011/12:C257 av Linda Arvidsson Wemmert (M) samt

avslår motionerna

2011/12:C283 av Billy Gustafsson (S),

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 1,

2011/12:C351 av Emma Carlsson Löfdahl (FP) och

2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Trots att 2006 års vårdnadsreform var till för att minska antalet tvister har antalet skilsmässor och separationer ökat. Nuvarande modell är inte förenlig med barnets bästa. En ändring måste göras från ett system vid vårdnadstvister där två parter försöker övertyga myndigheterna om den andres tillkortakommanden, till ett system där samhället reagerar endast i de fall där det finns av tredje part iakttagna problem. Det kan omöjligt gynna barnet att föräldrarnas förhållande förvärras och parternas position kring tvistefrågan polariseras.

Barn och familjer som hamnar i vårdnadstvister och domstolar utsätts i dag för lidande. Det är dessutom mycket kostsamt för alla parter med en tvist, inte minst för domstolarna och därmed statskassan. Ju tidigare parterna kan komma överens, desto bättre. Bäst vore om parterna kunde komma överens redan i samband med separationen. Näst bästa vore om parterna kunde lösa frågan hos familjerätten. I de fall inget av dessa alternativ nås är det alltid bättre att parterna når en samförståndslösning genom medling och förlikning än att domstolen slutligen avgör frågan. Som vägle-

dande principer bör gälla att det normalt aldrig kan vara barnets bästa att helt mista kontakten med den ene föräldern och att samhället endast ska agera i vårdnadstvister och umgängestvister på grundval av dokumenterade iakttagelser från tredje part om brister i barnets vårdnad och boende, och inte baserat på överifierade beskyllningar mellan föräldrarna. Regeringen bör utreda en ändring av systemet i enlighet med detta. Regeringen bör vidare låta utreda möjligheterna av fler alternativa tvistelösningar för att på bättre sätt tillvarata barnens bästa i samband med vårdnadsstrider.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C384 och 2011/12:C408 yrkandena 2 och 3, delvis bifall till motionerna 2011/12:C225 och 2011/12:C257 samt avslag på motionsyrkandena i övrigt.

7. Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m., punkt 7 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkande 1,

bifaller delvis motion

2011/12:C289 av Andreas Norlén (M) yrkandena 2 och 3 samt

avslår motion

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är av vikt att en ordentlig riskbedömning görs i alla vårdnadsprocesser. Barns säkerhet måste väga tyngre än föräldrarnas intresse av att få träffa sitt barn utan inskränkning. I de svenska domstolarna finns i dag inte ett fungerande riskbedömningsinstrument. I andra länder i Europa är umgänges- och vårdnadsbeslut mycket striktare än i Sverige. I exempelvis Storbritannien formuleras beslut om umgängesrätt oftast med detaljerade anvisningar kring hur umgänget ska gå till. Svenska domstolar har också denna möjlighet, men den utnyttjas sällan. Jag anser att det i samband med vårdnadsprocesser ska göras en ordentlig riskbedömning. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de förslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C276 yrkande 1, delvis bifall till motion 2011/12:C289 yrkandena 2 och 3 samt avslag på motion 2011/12:C276 yrkande 2.

8. Fler än två vårdnadshavare, punkt 8 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S),
Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion 2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Dagens familjer kan se olika ut. Vi vill värna mångfalden och ser brister i dagens lagstiftning. Vi anser att barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet. Tydligast blir problemen för barn som lever med skilda föräldrar eller för barn som har kommit till när två samkönade par har valt att skaffa barn gemensamt. För barnen innebär det här att de i lagens mening har två vårdnadshavare, de biologiska föräldrarna, som kan fatta beslut rörande t.ex. skola, sjukvård och annat. Samtidigt exkluderas föräldrarnas nya partner, eller de facto föräldrarna, som inte är biologiska föräldrar i de samkönade paren från möjligheten att vara med och fatta beslut rörande barnet. Det kan leda till att barnet inte får den hjälp och stöd det behöver. Därför anser vi att lagstiftningen behöver ses över. Det får ankomma på regeringen att göra den översyn som krävs och återkomma till riksdagen.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C346 yrkande 3 och avslag på motion 2011/12:C215 yrkande 1.

9. Fler än två vårdnadshavare, punkt 8 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 och
bifaller delvis motion
2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Dagens familjer är inte självklart kärnfamiljer utan kan se olika ut. Tydligast blir problemen för barn som lever med skilda föräldrar eller för barn som har kommit till när två samkönade par har valt att skaffa barn gemensamt. Ett barn kan alltså ha sociala föräldrar som inte anses vara föräldrar eller vårdnadshavare enligt lagstiftningen. Att inte alla de personer som i realiteten fungerar som barnets föräldrar också är vårdnadshavare kan leda till att barnet inte får den hjälp och det stöd det behöver. Därför anser vi att lagstiftningen behöver ses över och anpassas till det faktum att barn växer upp med fler än två vuxna som tar gemensamt ansvar för barnets vård och uppfostran. Vi anser att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning för att överväga denna fråga.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C215 yrkande 1 och delvis bifall till motion 2011/12:C346 yrkande 3.

10. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 9 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 1 och

2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD) yrkande 1 och

bifaller delvis motionerna

2011/12:C341 av Sara Karlsson (S) och

2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) yrkande 2.

Ställningstagande

Ogifta föräldrar får gemensam vårdnad genom att anmäla detta i samband med faderskapsbekräftelsen eller genom en anmälan av dem båda till Skatteverket. Enligt min uppfattning är regleringen diskriminerande. Det faktum att vissa föräldrar inte är överens i vårdnadsfrågan ska inte behöva

drabba alla ogifta pappor. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag till lagändring som innebär att ogifta föräldrar automatiskt får gemensam vårdnad sedan pappan frivilligt lämnat ett faderskapstest.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C389 yrkande 1 och 2011/12:C408 yrkande 1 samt delvis bifall till motionerna 2011/12:C341 och 2011/12:C370 yrkande 2.

11. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 11 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 2 och avslår motionerna 2011/12:C233 av Barbro Westerholm (FP) yrkandena 1 och 2 samt 2011/12:C270 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S).

Ställningstagande

I dagsläget finns många familjer där det finns fler än två föräldrar. Det kan t.ex. vara så att ett par med två kvinnor har blivit föräldrar tillsammans med en eller två män, eller så har kanske ett barns ursprungliga två föräldrar separerat och fått nya partner som fungerar lika mycket som föräldrar som de som från början var barnets föräldrar. Ett barn kan alltså ha sociala föräldrar som inte anses vara föräldrar eller vårdnadshavare enligt lagstiftningen. Det är dock angeläget att lagstiftningen anpassas till det faktum att barn växer upp med fler än två vuxna som tar gemensamt ansvar för barnets vård och uppfostran. Barnets rätt till umgänge med sina sociala föräldrar, som i nuläget inte kan bli vårdnadshavare på grund av lagstiftningens begränsningar, måste skyddas. Barn ska ha rätt till umgänge med alla sina föräldrar. Det får ankomma på regeringen att utarbeta nödvändiga lagförslag.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C215 yrkande 2 och avslag på motionsyrkandena i övrigt.

12. Tillsyn av överförmyndare, punkt 12 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C333 av Marianne Berg m.fl. (V) och bifaller delvis motion 2011/12:C250 av Katarina Brännström (M).

Ställningstagande

Länsstyrelserna svarar för den statliga tillsynen över de kommunala överförmyndarna. Under många år har en rad allvarliga fall uppmärksammats där företrädare har misskött huvudmannens ekonomi, förskingrat dennas eller dennes medel eller där överförmyndaren har brustit i sin tillsyn. Riksrevisionen har granskat länsstyrelsernas tillsyn av de kommunala överförmyndarna och konstaterat brister. Vissa lagändringar har gjorts men dessa är inte tillräckliga. Verksamhetens ojämna kvalitet, som äventyrar huvudmannens likabehandling och rättssäkerhet, riskerar annars att kvarstå. Allmänhetens förtroende för systemet med ställföreträdare riskerar också att minska. Regeringen bör därför snarast ta initiativ till att samordna och följa upp länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare och återkomma till riksdagen med förslag på vilken myndighet som ska vara ansvarig.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C333 och delvis bifall till motion 2011/12:C250.

13. God man för ensamkommande flyktingbarn, punkt 14 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:Sf311 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 19 och avslår motionerna 2011/12:C313 av Marta Obminska (M), 2011/12:C372 av Anna Steele (FP) och

2011/12:Sf222 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Under senare år har antalet ensamkommande flyktingbarn ökat stadigt. Regeringen måste därför se till att kommunerna har förutsättningar att tillgodose behovet av gode män.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:Sf311 yrkande 19 och avslag på motionsyrkandena i övrigt.

14. Erkännande av äktenskap mellan par av samma kön, punkt 18 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U204 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

I flera av EU:s medlemsländer är fortfarande diskrimineringen av hbt-personer utbredd. På flera områden kan dock konkreta initiativ tas för att motverka sådan diskriminering. Till exempel bör ett samkönat äktenskap som ingåtts i ett medlemsland vara giltigt i hela Europa. Det är orimligt att ett par som ingått äktenskap i Sverige blir rättslösa om de väljer att flytta till något av de länder som i dag inte erkänner samkönade äktenskap. Regeringen bör inom EU verka för att samkönade äktenskap som ingåtts i ett medlemsland blir giltiga i hela unionen.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:U204 yrkande 6.

15. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 19 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C331 av Marianne Berg m.fl. (V).

Ställningstagande

Bestämmelserna om betänketid i äktenskapsbalken är föråldrade. Reglerna överensstämmer inte med en modern syn på makar som självständiga och jämställda individer. Om endast en av makarna vill att äktenskapet ska upplösas torde denna önskan ha sin grund i att relationen faktiskt inte fungerar. Tiden är nu mogen för att göra en ny avvägning och låta människor ta ut äktenskapsskillnad utan att det ställs krav på betänketid. Skulle parterna vid en senare tidpunkt ändra sig finns ju alltid möjligheten att på nytt ingå äktenskap. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en ändring i äktenskapsbalken som innebär att betänketiden vid äktenskapsskillnad tas bort.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C331.

16. Ersättning till vigselförrättare, punkt 20 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C223 av Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S) och 2011/12:C319 av Johan Andersson m.fl. (S).

Ställningstagande

Det kan konstateras att trycket på de borgerliga vigselförrättare som länsstyrelserna utser har ökat markant sedan den könsneutrala äktenskapslagstiftningen trädde i kraft 2009. I det moderna Sverige ökar inte bara antalet borgerliga vigslar utan vigslarna får alltmer karaktären av stora bröllop med mycket förberedelser av tal, musik och annan inramning. Detta medför även ökade krav på vigselförrättarna. Mot denna bakgrund anser vi att det finns anledning att se över ersättningen till vigselförrättarna. Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C223 och 2011/12:C319.

17. Tvångs- och barnäktenskap, punkt 21 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju311 av Annika Qarlsson (C) yrkande 2 och

2011/12:Ju339 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Barnäktenskap och tvångsäktenskap som har ingåtts i ett annat land accepteras inte i Sverige. Det finns dock fortfarande en möjlighet att söka dispens från 18-årsgränsen hos länsstyrelsen. Även om de fall där barn gifts bort i utlandet inte går att komma åt här, är det viktigt att lagen på ett tydligare sätt än i dag markerar att det inte är acceptabelt med barnäktenskap i Sverige. Regeringen bör därför återkomma med förslag till en lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken, när det gäller äktenskap för barn under 18 år, tas bort. Äktenskap som ingåtts mellan barn utomlands bör också kunna ogiltigförklaras här.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:Ju311 yrkande 2 och 2011/12:Ju339 yrkande 2.

18. Tvångs- och barnäktenskap, punkt 21 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Ju339 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår motion

2011/12:Ju311 av Annika Qarlsson (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Det kan konstateras att ett fåtal dispenser har getts till personer under 18 år som ingått äktenskap, varav merparten är till personer födda i utlandet eller med föräldrar födda i utlandet. Breda sociala insatser mot barnäktenskap är centrala, men möjligheten för länsstyrelsen att bevilja dispens

för barn att gifta sig bör tas bort. Regeringen bör därför återkomma med förslag till en lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år tas bort.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:Ju339 yrkande 2 och avslag på motion 2011/12:Ju311 yrkande 2.

19. Förhindrande av separationer, punkt 23 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2011/12:C374 av Tuve Skånberg (KD).

Ställningstagande

Äktenskapet är en samlevnadsform som kan ge rättssäkerhet och jämställdhet mellan makar samtidigt som barnens trygghet stärks. Lagstiftningen bör överge sin neutrala hållning till samlevnad och i stället prioritera äktenskapet som samlevnadsform. Det går att med politiska medel underlätta för barnfamiljer och stödja familjer i kris. Många separationer sker under småbarnsåren då påfrestningarna är stora. Om krisen i familjen väl är ett faktum måste det finnas lättillgänglig familjerådgivning. Att samhället satsar på familjen och förebygger separationer är inte en kostnad utan en besparing för samhället. Utbildningsinsatser bör också göras. Det får ankomma på regeringen att återkomma med förslag på åtgärder i syfte att förebygga separationer.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär delvis bifall till motion 2011/12:C374.

20. Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt, punkt 26 (S, MP)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4,
 bifaller delvis motionerna
 2011/12:C294 av Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP) och
 2011/12:C367 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda S)
 samt
 avslår motionerna
 2011/12:C236 av Maria Lundqvist-Brömster (FP) och
 2011/12:C240 av Kajsa Lunderquist (M).

Ställningstagande

De regler som gäller i dag innebär att när en make går bort har de gemensamma barnen inte rätt till arv förrän båda föräldrarna har avlidit. För makar som har barn som inte är parets gemensamma, s.k. särkullbarn, gäller att dessa har rätt att omedelbart få ut sin del av arvet efter den avlidne. Det innebär att i en familj där det finns både ett gemensamt barn och ett särkullbarn kan särkullbarnet kräva sin andel av arvet omedelbart medan det andra barnet måste vänta tills båda makarna har avlidit. I de fall där arvet inkluderar fastighet som bebos av kvarvarande make eller maka skulle en lagändring som ger den efterlevande besittningsrätt till bostaden till eget fränfälle eller försäljning skapa trygghet för den efterlevande. Frågan om en sådan lagändring måste vägas mot särkullbarns rätt att omedelbart få del av sitt arv. En likabehandling av barn och särkullbarn skulle kunna göras. Frågan är dock komplicerad och behöver övervägas ytterligare. Regeringen bör därför se över frågan om den efterlevandes intressen bättre bör tas till vara i förhållande till särkullbarns rätt att få ut sin laglott.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motion 2011/12:C346 yrkande 4, delvis bifall till motionerna 2011/12:C294 och 2011/12:C367 samt avslag på motionsyrkandena i övrigt.

21. Sambors arvsrätt, punkt 28 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C203 av Hans Hoff (S) och

2011/12:C330 av Marianne Berg m.fl. (V).

Ställningstagande

Enligt sambolagen är efterlevande sambo dödsbodelägare, men har ingen automatisk arvsrätt. När en sambo dör kan den efterlevande begära att samboegendomen fördelas genom en bodelning. Det finns också en skyddsregel som innebär att en efterlevande sambo, i den mån egendomen räcker till, alltid har rätt att som sin andel få ut så mycket av den behållna egendomen, efter avdrag för skulder, att det motsvarar värdet av två prisbasbelopp. Resten ärver eventuella barn, föräldrar eller syskon till den avlidne. Det går endast att skydda varandra genom att upprätta ett testamente. Enligt min uppfattning bör sambor skyddas på samma sätt som äkta makar i händelse av dödsfall. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att det införs arvsrätt mellan sambor.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär bifall till motionerna 2011/12:C203 och 2011/12:C330.

Särskilda yttranden

1. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 9 (S, MP)

Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Jan Lindholm (MP) anför:

Ogifta föräldrar får gemensam vårdnad genom att anmäla detta i samband med faderskapsbekräftelsen eller genom en anmälan av dem båda till Skatteverket. Detta borde förenklas. Det naturliga vore att föräldrar får gemensam vårdnad om barnet oavsett civilstånd. Eftersom vi förutsätter att regeringen arbetar med frågan har vi valt att inte avge någon reservation. Vi avser dock noga att följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

2. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 11 (MP, V)

Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V) anför:

Många mor- och farföräldrar berövas umgängesrätten med sina barnbarn i samband med separationer. Socialnämnderna runt om i landet har varit restriktiva med att föra talan om umgänge med mor- och farföräldrar och det saknas prejudicerande domar. Andra nordiska länder har lagstiftat om mor- och farföräldrars rätt till umgänge med sina barnbarn. I en tid av ökande rotlöshet och när många barn saknar kontakter med vuxna personer är det viktigt att även Sverige ser över möjligheten att ge mor- och farföräldrar rätt till umgänge med sina barnbarn.

Frågan är nu aktuell genom Socialstyrelsens rapport Familjerätten och barnet i vårdnadstvister (artikelnr 2011-11-40). Vi förutsätter att frågan om mor- och farföräldrars rätt till umgänge med sina barnbarn kommer att aktualiseras inom ramen för beredningen av rapporten. Vi har därför valt att inte avge någon reservation. Vi avser dock noga att följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju311 av Annika Qarlssoon (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnäktenskap som ingåtts utomlands ska ogiltigförklaras.

2011/12:Ju339 av Marianne Berg m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år ska tas bort.

2011/12:C203 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i sambolagstiftningen införa arvsrätt mellan sambor.

2011/12:C210 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om faderskapstest.

2011/12:C215 av Maria Ferm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barns rätt till umgänge med alla sina föräldrar.

2011/12:C221 av Susanne Eberstein och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

2011/12:C223 av Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigselförrättare.

2011/12:C224 av Maria Abrahamsson och Margareta B Kjellin (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av arvsrätt för kusiner.

2011/12:C225 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka jämställdheten mellan mammor och pappor vid separationer och vårdnadstvister.

2011/12:C227 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kusiners arvsrätt.

2011/12:C233 av Barbro Westerholm (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av utfallet av 2006 års lagändring i föräldrabalken om mor- och farföräldrars umgängesrätt med sina barnbarn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att ge mor- och farföräldrar rätt att föra talan om umgänge med barnbarn.

2011/12:C234 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av regelverket kring fastställande av faderskap för sambor i syfte att modernisera gällande lagstiftning.

2011/12:C236 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra arvsreglerna i ärvdabalken på så sätt att en efterlevande make kan behålla makarnas permanentbostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidna förälder.

2011/12:C240 av Kajsa Lunderquist (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att reformera ärvdabalken.

2011/12:C250 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kontrollen av gode män, överförmyndare och länsstyrelser.

2011/12:C257 av Linda Arvidsson Wemmert (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställt föräldraskap.

2011/12:C270 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om umgängesrätt för mor- och farföräldrar.

2011/12:C273 av Ulf Nilsson och Anna Steele (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den könsneutrala äktenskapsbalken bör ändras så att äktenskap enbart kan ingås i civilrättslig ordning.

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det i samband med vårdnadsprocesser ska göras en ordentlig bedömning av risken att barnen rövas bort.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att när en förälder befaras föra bort sitt barn bör umgängesrätten inhiberas med omedelbar verkan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av samordningsperson för förbättrad samordning mellan berörda myndigheter vid egenmäktighet med barn.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivera och informera om larmnumret 116 000 i Sverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till målsägandebiträde från svenska staten vid förhandlingar utomlands.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra de bilaterala kontakterna mellan Sverige och andra länder med särskilt syfte att effektivisera tidiga insatser i samband med bortförande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för sina bilaterala relationer verkar för ett internationellt kontrollorgan som kan övervaka efterlevnaden av Haagkonventionen.

2011/12:C279 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett frivilligt testamentsregister.

2011/12:C281 av Eva Lohman och Sailsa Quicklund (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av direktiv och regler för gode mäns uppdrag.

2011/12:C283 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn och reformering av lagstiftningen vid skilsmässa mellan två föräldrar med minderåriga barn.

2011/12:C289 av Andreas Norlén (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljning av rättstillämpningen när det gäller riskbedömningar vid beslut om vårdnad och umgänge.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen om riskbedömningar vid beslut om vårdnad och umgänge.

2011/12:C294 av Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda införande av likabehandling av barn och särskullbarn vid arvskiten.

2011/12:C296 av Annika Qarlsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att faderskapet ska kunna fastställas tidigt i graviditeten med en enkel anmälan.

2011/12:C297 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en barnbalk som är likställd med föräldrabalken enligt motionens intentioner.

2011/12:C304 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att se över tidsutdräkten för att ge anhöriga information om bouppteckning.

2011/12:C308 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om namnbyte och intygsändring för transsexuella.

2011/12:C309 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över lagstiftningen för flersamma förhållanden.

2011/12:C310 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om namnbyte.

2011/12:C311 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett generellt och förenklat förfarande för faderskapsbekräftelse.

2011/12:C313 av Marta Obminska (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gode män för ensamkommande barn.

2011/12:C319 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigselförrättare.

2011/12:C320 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en förälder inte ska vara god man eller förmyndare åt sina barn.

2011/12:C330 av Marianne Berg m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att det införs arvsrätt mellan sambor.

2011/12:C331 av Marianne Berg m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i äktenskapsbalken enligt vad som anförs i motionen om att betänketiden vid äktenskapsskillnad bör tas bort.

2011/12:C333 av Marianne Berg m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på vilken myndighet som ska ansvara för att samordna och följa upp länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndare.

2011/12:C341 av Sara Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om automatiskt gemensam vårdnad.

2011/12:C345 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för skuldsatta barn.

2011/12:C346 av Veronica Palm m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vårdnadstvister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldrapresumtion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnets rätt till vårdnadshavare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om besittningsrätt för efterlevande maka eller make.

2011/12:C351 av Emma Carlsson Löfdahl (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ett system där separerade föräldrar med gemensam vårdnad ska ha lagstadgad rätt till samma information om sina barn.

2011/12:C359 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att talerätten om hävande av faderskap för såväl efterlevande maka som mannens arvingar bör ses över.

2011/12:C367 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om efterlevande makes skydd när det gäller arvsrätten för särkullbarn.

2011/12:C370 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rutinerna för fastställande av faderskap när föräldrarna till ett barn är ogifta bör förenklas.

2. Riksdagen beslutar att föräldrabalken bör ses över vad gäller att båda föräldrarna vid barnets födelse automatiskt bör få gemensam vårdnad oberoende av deras civilstånd.

2011/12:C372 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för kvalitetssäkring av uppdrag som god man för ensamkommande barn.

2011/12:C374 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att förebygga separationer.

2011/12:C384 av Margareta Sandstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en möjlighet till medling i tvister om vårdnad, umgänge och boende.

2011/12:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gemensam vårdnad automatiskt ska gälla efter det att ett faderskap har fastställts och att barn till ogifta föräldrar därmed ska få samma rättigheter som barn till gifta föräldrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbetsvårigheter inte utgör en grund för att tilldöma enskild vårdnad.

2011/12:C391 av Barbro Westerholm (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraskapspresumtion.

2011/12:C398 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Hans Rothenberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en barnbalk.

2011/12:C402 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring i namnlagen.

2011/12:C408 av Mikael Jansson och Carina Herrstedt (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ogifta par ska tilldelas gemensam vårdnad efter att pappan frivilligt lämnat faderskapsprov, eftersom nuvarande ordning är diskriminerande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla lagparagrafer som hänvisar till att ta in barnens åsikter bör tas bort, barn ska inte behöva välja mellan sina föräldrar, och nuvarande ordning är konflikt drivande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gemensam vårdnad vid alla separationer ska vara norm om det inte finns några tidigare noteringar vid myndigheter om sociala problem i hemmet.

2011/12:C411 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om faderskapstest.

2011/12:U204 av Hans Linde m.fl. (V):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom Europeiska unionen ska verka för att samkönade äktenskap som ingåtts i ett medlemsland ska vara giltiga i hela unionen.

2011/12:Sf222 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en god man ska förordnas inom 24 timmar efter barnets eller ungdomens ankomst.

2011/12:Sf311 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna har förutsättningar att tillgoda behovet av gode män.

2011/12:So462 av Marianne Berg m.fl. (V):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till lagändring som innebär att en moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i äktenskap eller registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid ett allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till lagändring som innebär att partnern till den kvinna som genomgår assisterad befruktning utanför ett allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg får möjlighet att bekräfta moderskapet till barnet.

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till lagändring som innebär att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet.

2011/12:So593 av Börje Vestlund m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att få retroaktivt ändrade intyg efter ny könstillhörighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i namnlagen så att människor ges rätt att ändra förnamn oavsett könsidentitet.

2011/12:So594 av Börje Vestlund m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en föräldraskapspresumtion för att säkerställa alla barns rätt till båda sina föräldrar, oavsett föräldrarnas kön.

2011/12:So667 av Maria Abrahamsson och Olof Lavesson (båda M):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av adoptionsreglerna.